

Politična osveščенost pripadnikov slovenske narodne skupnosti v Italiji

Norina Bogatec

december 2018

Anketa je bila opravljena v sklopu projekta "Zastavimo skupne moči za skupne cilje" ob 10. obletnici smrti dr. Mirka Špacapana, ki ga financira Dežela FJK s sredstvi iz zaščitnega zakona 38/2001.

Izhodišča in hipoteze

- Zanimanje za politično dogajanje upada, ker upada zaupanje v politične institucije. Pojav je izrazitejši med mlajšo generacijo.
- Izvolitev političnih predstavnikov slovenske narodne skupnosti v Italiji ni zjamčeno, le izvolitev kandidata stranke Slovenska skupnost v deželni svet FJK predvideva znižani volilni prag.
- Pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji izražajo različne politične in ideološke usmeritve.
- Razpršenost glasov je prišla do izraza zlasti na zadnjih parlamentarnih in deželnih volitvah (marec, maj 2018).
- Pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji kandidirajo in volijo za stranke tako levo- kot desnosredinske koalicije in različna politična gibanja.
- Ni podatkov o volilni udeležbi in glasovih glede na narodno pripadnost volivcev.
- Pojav razpršitve glasov sili k iskanju učinkovitejših oblik skupnega političnega nastopanja.

Vprašalnik: tematski sklopi

- Zanimanje za politično dogajanje
- Spremljanje političnega dogajanja
- Politično udejstvovanje
- Udeležba na zadnjih volitvah
- Glasovanje na zadnjih volitvah
- Politična participacija Slovencev v Italiji
- Politično predstavništvo Slovencev v Italiji

Sestava anketne skupine

DRUŠTVA:	kontaktirana	164	
	pristopila k raziskavi	54	(33 %)

ANKETIRANE OSEBE:	člani kulturnih društev	151	(56 %)
	člani športnih društev	78	(29 %)
	člani mladinskih organizacij	29	(11 %)
	posamezniki	10	(4 %)

SKUPAJ 268

Seznam sodelujočih društev in organizaciji

SLOVENSKA PROSVETA

DSI Društvo slovenskih izobražencev

Knjižnica Dušana Černeta

MOSP

Zbor Jacobus Gallus

ZVEZA SLOVENSКИH KULTURNИH DRUŠTEV

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško

DSMO Kiljan Ferluga

Filatelistično društvo Lovrenc Košir

Folklorna skupina Živa nit

KD Anakrousis

KD Fran Venturini

KD Naše Vasi

KD Slavko Škamperle

Kinoatelje

KONS

KRD Dom Briščiki

KRD Krasno polje

Krožek KRUT

Muzej rezijanskih ljudi

SKD Barkovlje

SKD Lipa

SKD Rdeča zvezda

SKD Slovan

SKD Tabor

SKD Vesna

SKD Vigred

SKRD Sovodnje

Skultura 2001

ZVEZA SLOVENSКИH KULTURNИH DRUŠTEV in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SKRD Jadro

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Krožek Anton Gregorčič

MoPZ Mirko Filej

PD Podgora

Radio Spazio

SKPD Hrast

Združenje Don Mario Cernet

ZVEZA SLOVENSКИH ŠPORTNIH DRUŠTEV

AŠD Juventina

AŠD Sokol

AŠZ Olympia

KK Bor

NK Primorje

Planinska družina Benečije

Ribiško društvo Čarnik

ŠD Grmada

ŠD Kontovel

ŠD Shinkai Club

ŠD Sovodnje

ŠD Vesna

SK Brdina

Sklad Mitja Čuk

SPDG

SPDT

ŠZ Dom

ŠZ Gaja

MLADINSKE ORGANIZACIJE

Skavti

Taborniki

Metodološke opombe

- Izsledki se nanašajo na točno določeno anketno skupino in jih ne smemo posploševati.
- Anketiranje je potekalo od 30. 07. 2018 do 19. 10. 2018.
- Analiza se opira na relativne vrednosti (odstotke). Absolutna vrednost (N), na osnovi katere so izračunani odstotki, je v razpredelnicah in grafikonih vedno navedena (v naslovu, legendi ali pri posameznih postavkah).
- Ker so odstotki v grafikonih in preglednicah zaokroženi na celo število, se vsota (100 %) lahko razlikuje za $\pm 1 \%$.
- Statistično pomembnost razlik smo ugotavljali s testom hi-kvadrat.
- Moška slovnična oblika je uporabljena kot nevtralna za oba spola.

Profil anketne skupine

Anketna skupina se razlikuje glede na spol, stopnjo izobrazbe, starost, pokrajino stalnega bivališča, pogovorni jezik v družini in področje udejstvovanja.

Med anketiranimi rahlo prevladajo moški, razmerje med člani s srednješolsko in univerzitetno izobrazbo je 60 % proti 40 %, med starejšimi in mlajšimi člani pa 65 % : 35 %. Članov iz tržaške pokrajine je skoraj dve tretjini, iz goriške 30 %, iz videmske pa 6 %.

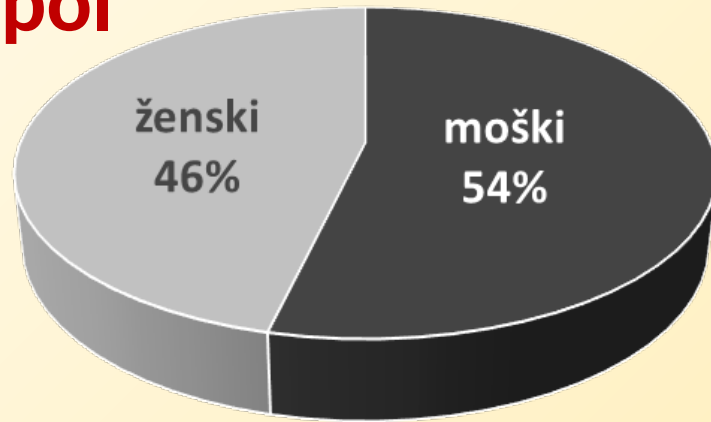
Dobršen del anketiranih uporablja v pogovoru z družinskimi člani (večinoma) slovenščino, v italijanščini ali v kakem drugem jeziku pa se z njimi pogosteje pogovarja skoraj četrtna vprašanih.

Na kulturnem področju so dejavne dobre tri četrtine anketiranih, skoraj polovica se ukvarja s športom in rekreativcev je približno četrtna; za politiko, socialo in vero se zanima po 15 % vprašanih, za okolje pa 5 %.

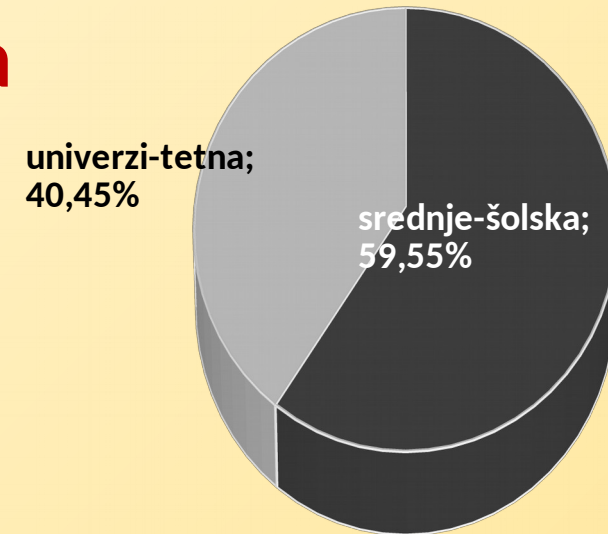
Anketirani se glede na lastno lestvico vrednot in na zaporedju sedmih »političnih« mest tako opredeljujejo: s tremi približno enakovrednimi rdeče-roza odtenki se skoraj dve tretjini anketiranih postavlja levo od sredine, desno se postavlja 6 %, na sredino pa dobra četrtna; 4 % je neopredeljenih.

N=268

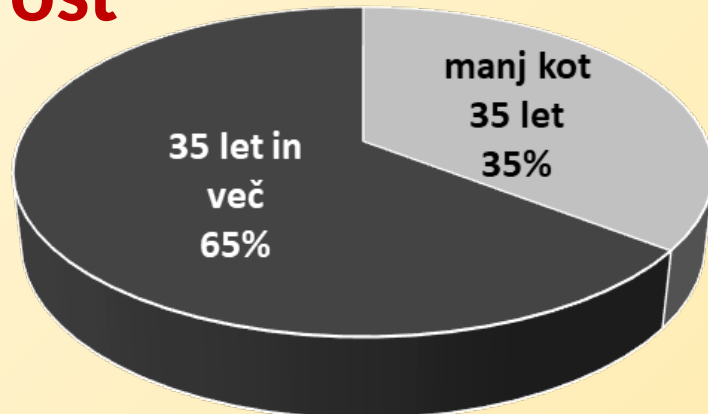
spol

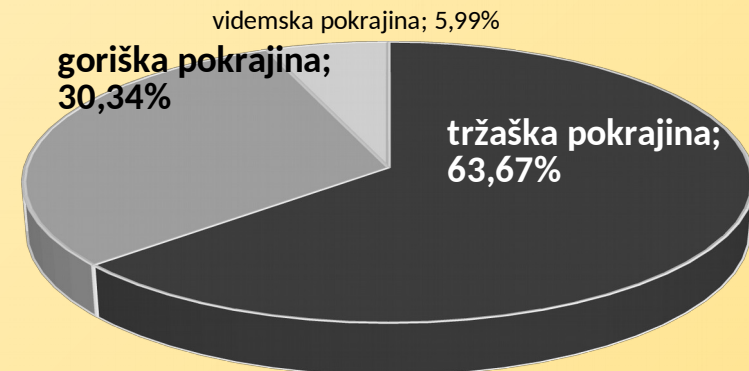
izobrazba

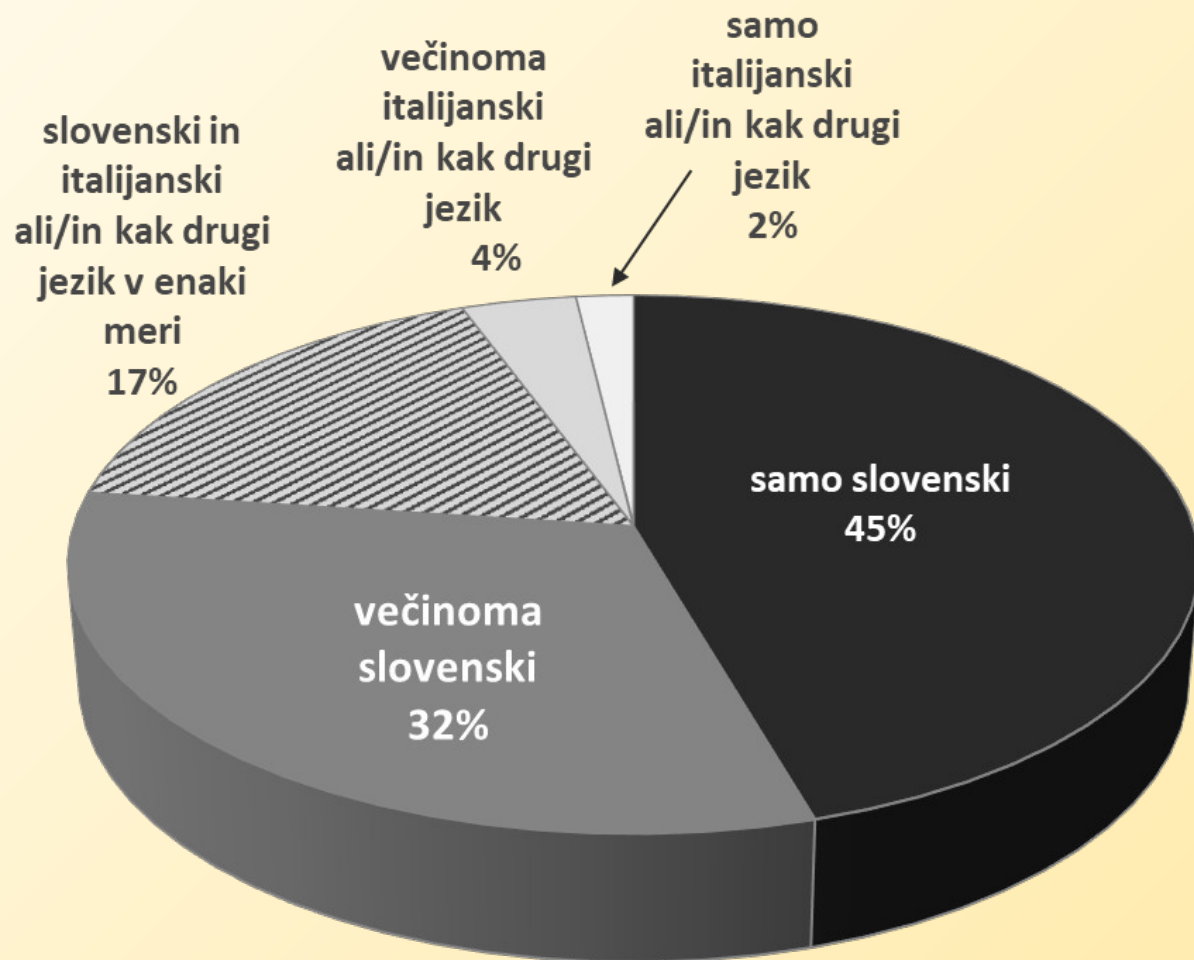
starost

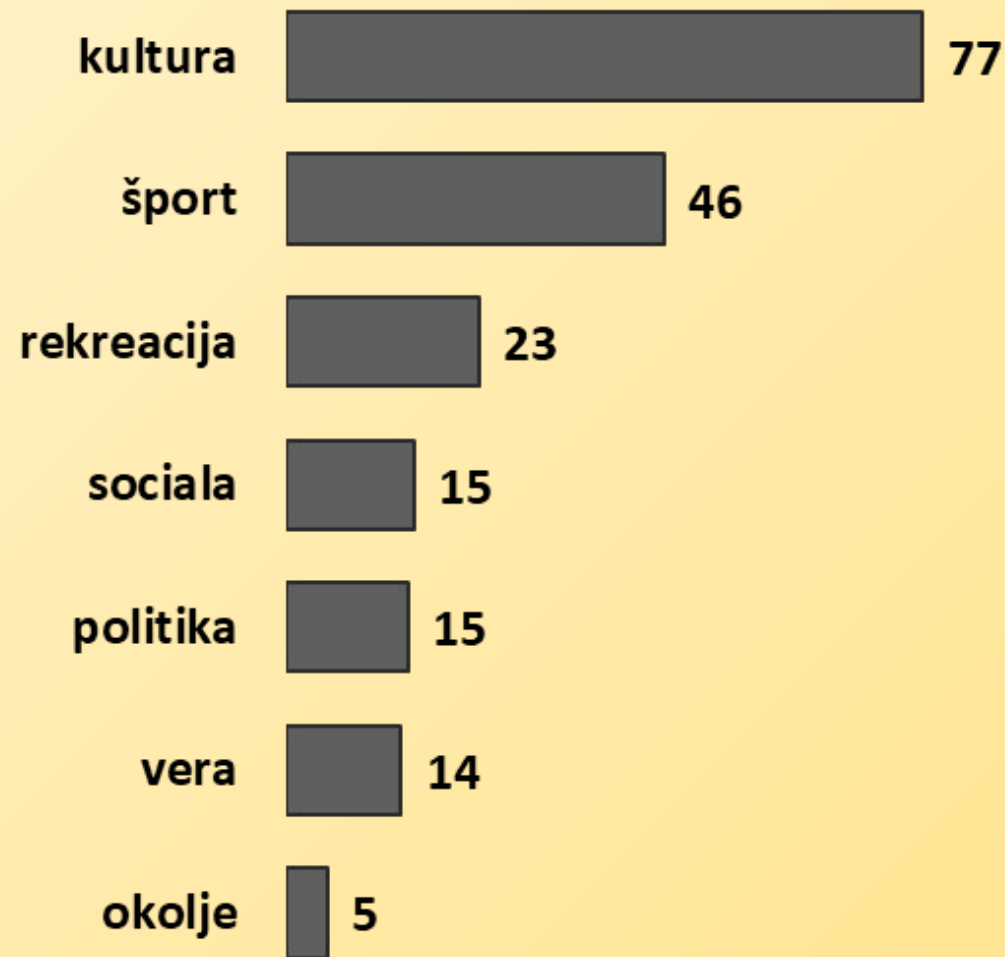
bivališče

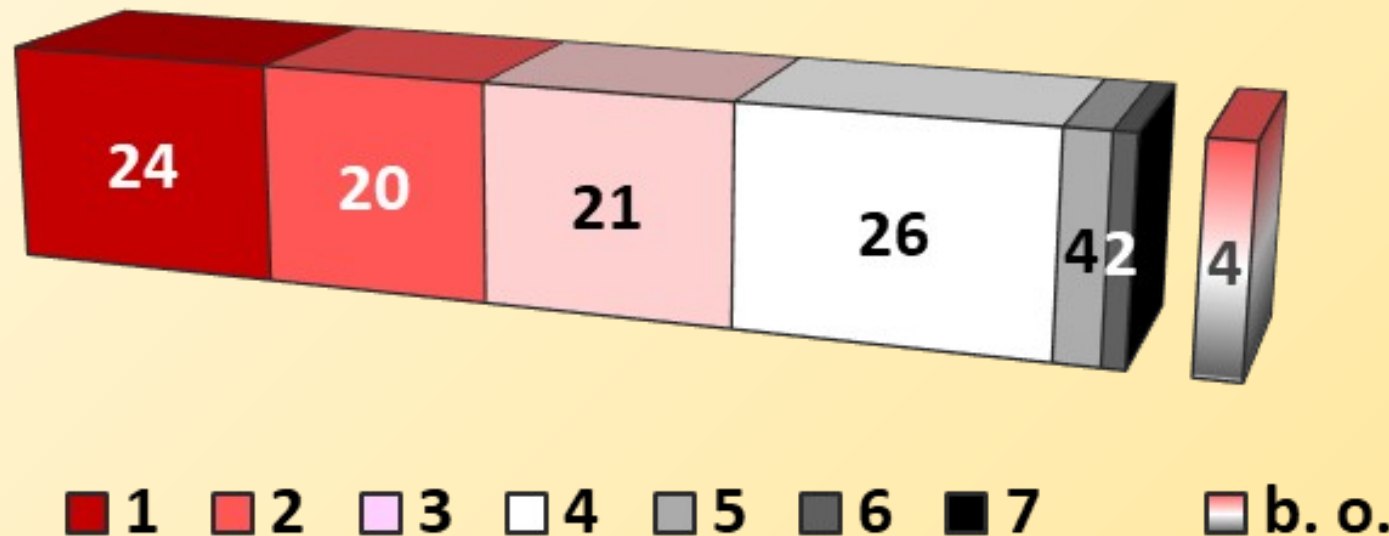
pogovorni jezik v družini

področje udejstvovanja

Izbira na zaporedju sedmih mest,
kjer 1=levica, 4=sredina in 7=desnica

Prvi del anketne raziskave analizira osebni odnos anketiranih do političnega dogajanja, njihove volilne izbire ter izkušnje na področju politične dejavnosti. Ta del zaobjema poglavja:

- Spremljanje političnega dogajanja
- Volitve
- Glasovanje strank, list in gibanj
- Politično udejstvovanje

Spremljanje političnega dogajanja

Vprašani kažejo največje zanimanje za politično dogajanje na ravni slovenske narodne skupnosti v Italiji. Njihovo zanimanje postopoma upada pri prehajanju z občinske na deželno, državno, evropsko in svetovno raven. Na politike čezmejnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo in politične razmere v Republiki Sloveniji so anketirani najmanj pozorni. Iz primerjave glede na starost izhaja, da se vprašani mlajše generacije manj zanimajo za politično dogajanje na svetovni ravni in na državni ravni v Sloveniji.

Tiskani dnevniki in revije so najbolj razširjeni vir spremljanja političnega dogajanja; sledita televizija in spletni tisk. O političnih temah se z družinskimi člani, prijatelji in znanci dokaj redno pogovarja približno polovica anketiranih, medtem ko le tretjina dobiva politične informacije prek radia. Socialnih omrežij se poslužujejo zlasti mlajši anketiranci.

Zanimanje za politično dogajanje ...

N=268

na ravni slovenske narodne skupnosti v Italiji

■ zelo
■ precej
■ malo
■ nič

na občinski ravni

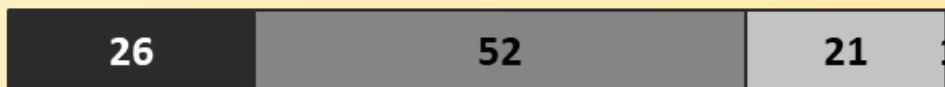
na ravni Dežele FJK

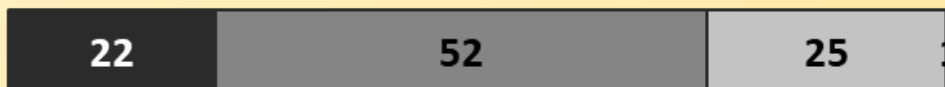
na državni ravni v Italiji

na evropski ravni

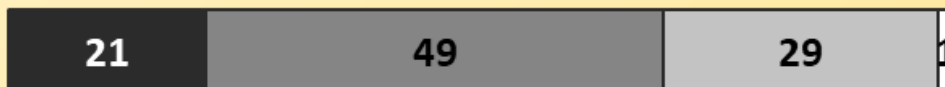
na svetovni ravni

< 35 let:

malo = 36 %
zelo = 14 %

na ravni čezmejnega območja med Italijo in Slovenijo

na državni ravni v Sloveniji

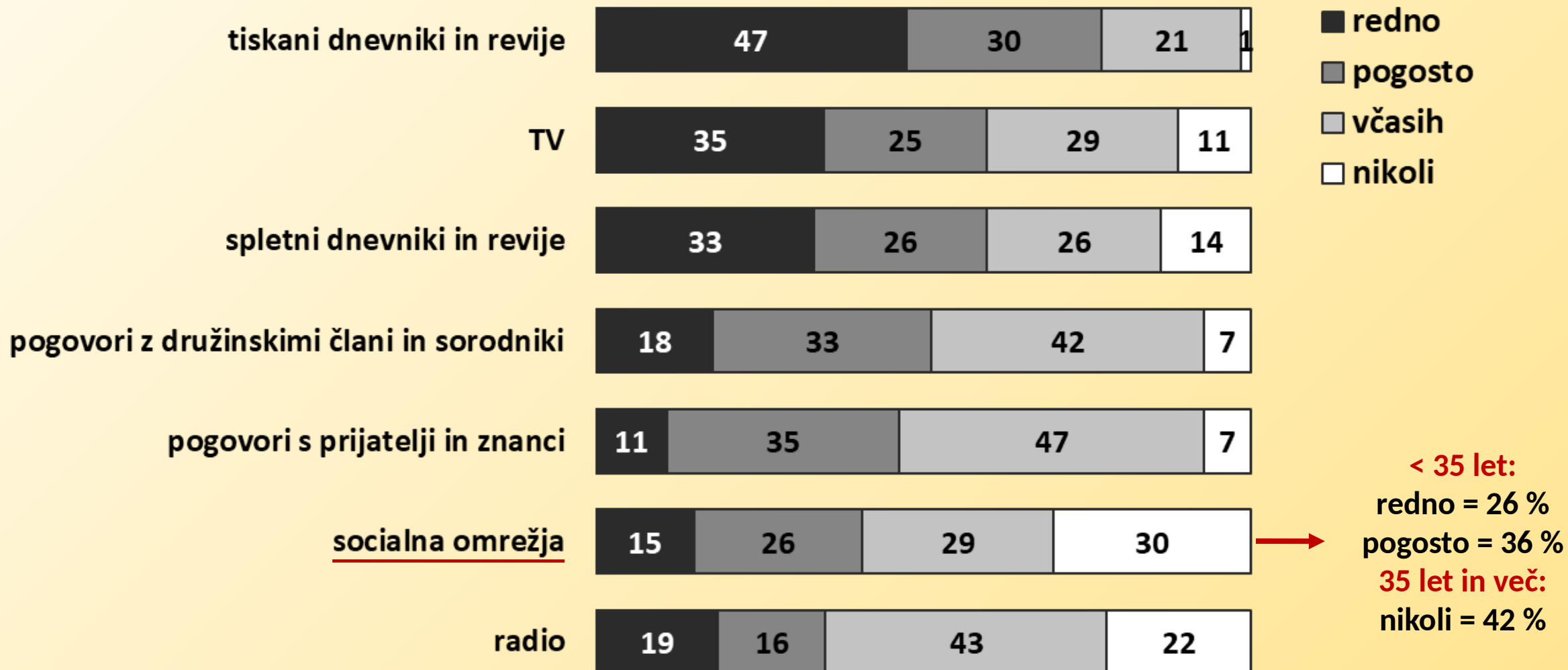

< 35 let:

malo = 61 %
zelo = 4 %

Viri in pogostost spremljanja

N=268

Volitve

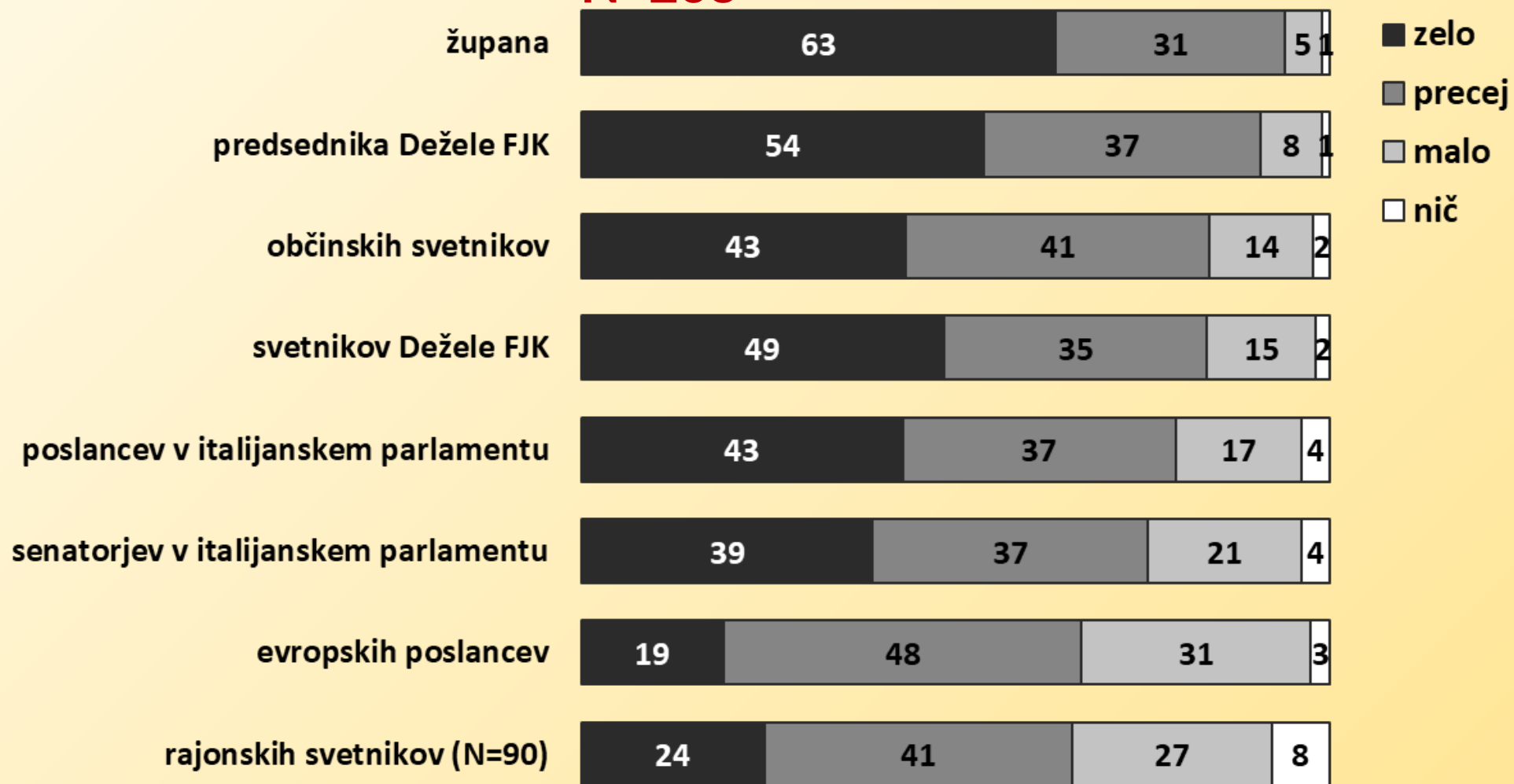
Volitve so pomemben dogodek za dobršen del anketiranih. Pomenljiva je zlasti izvolitev župana in predsednika Dežele FJK ter svetnikov obeh upravnih teles. Na parlamentarne volitve so anketirani nekoliko manj pozorni, volitve evropskih poslancev in rajonskih svetnikov pa so za približno tretjino vprašanih manj pomembne.

Zadnjih parlamentarnih, deželnih in občinskih volitev se je udeležilo od 93 do 96 % anketiranih. Skoraj vsi so šli na volišče iz čuta odgovornosti, le redki pa zato, ker je v družini taka navada ali ker so jih drugi prepričali.

Nekateri med tistimi, ki se volitev niso udeležili, so bili še mladoletni ali odsotni, drugi niso šli na volišče iz protesta ali ker menijo, da se itak nič ne spremeni.

Pomembnost volitev ...

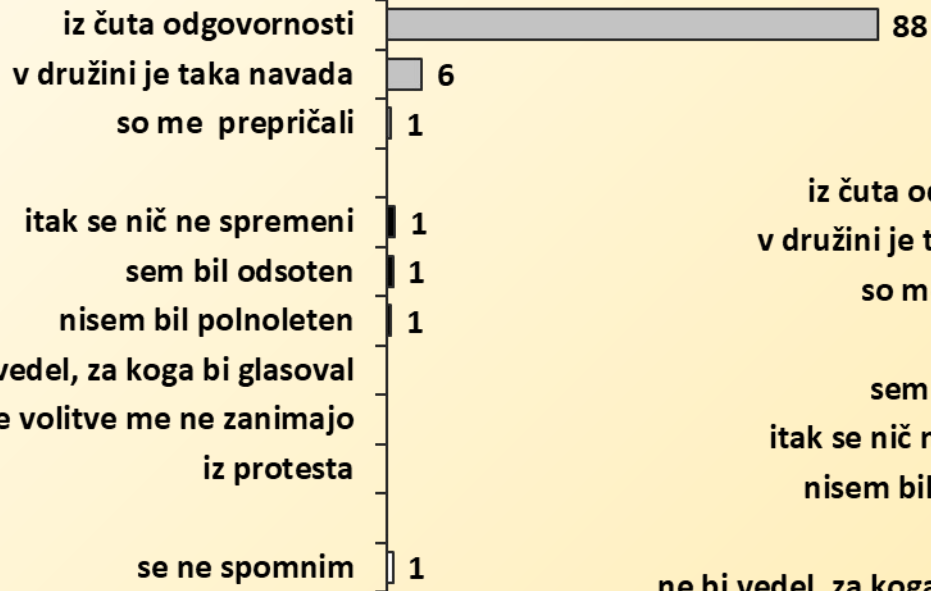
N=268

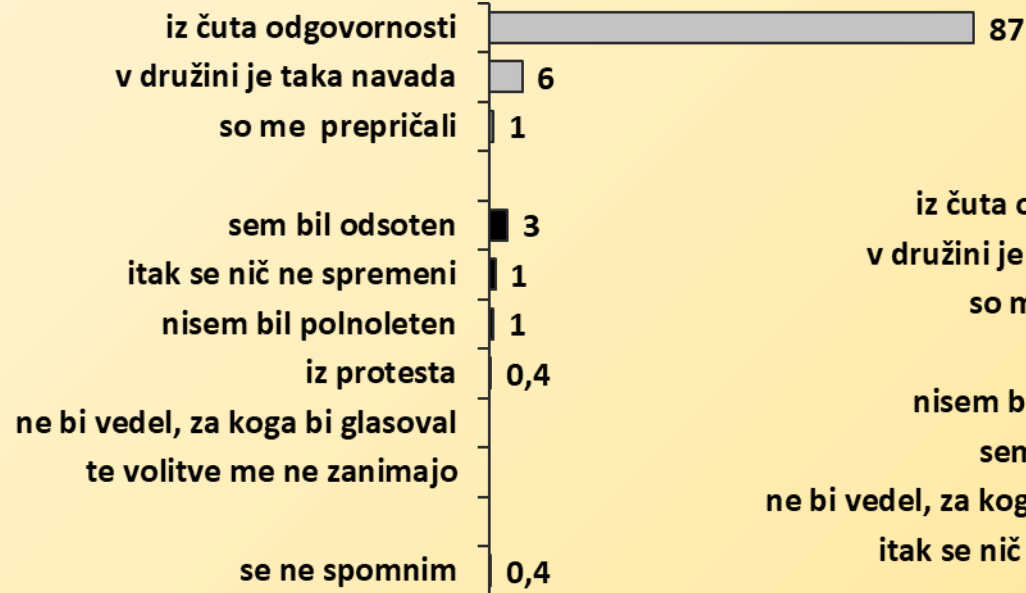
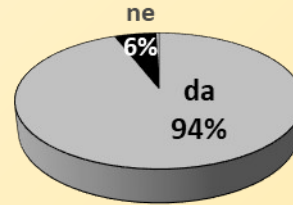
Stopnja in razlog udeležbe na zadnjih volitvah

N=268

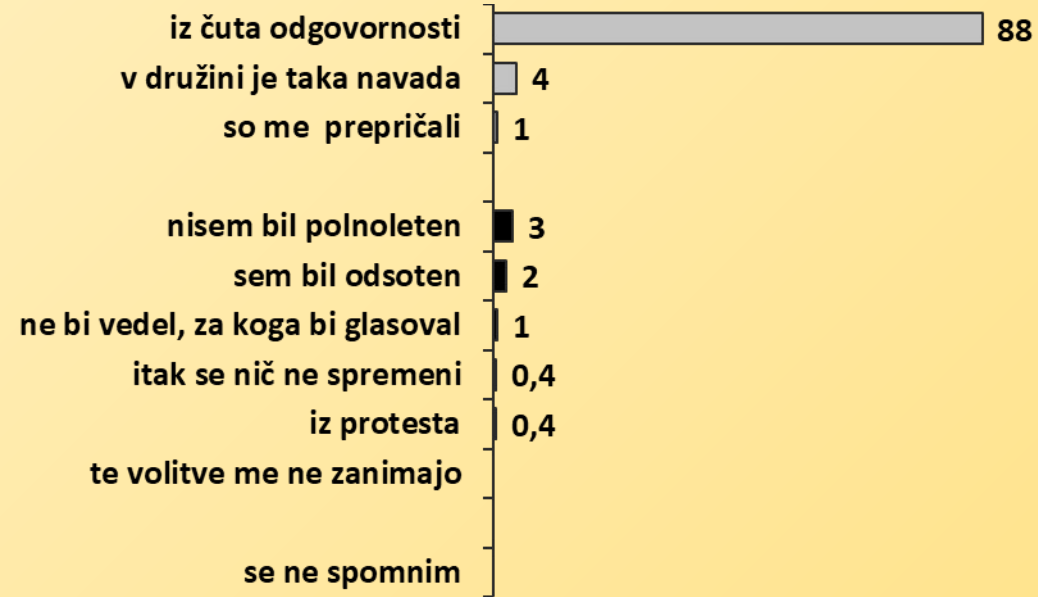
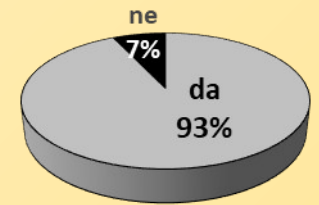
parlamentarne

deželne

občinske

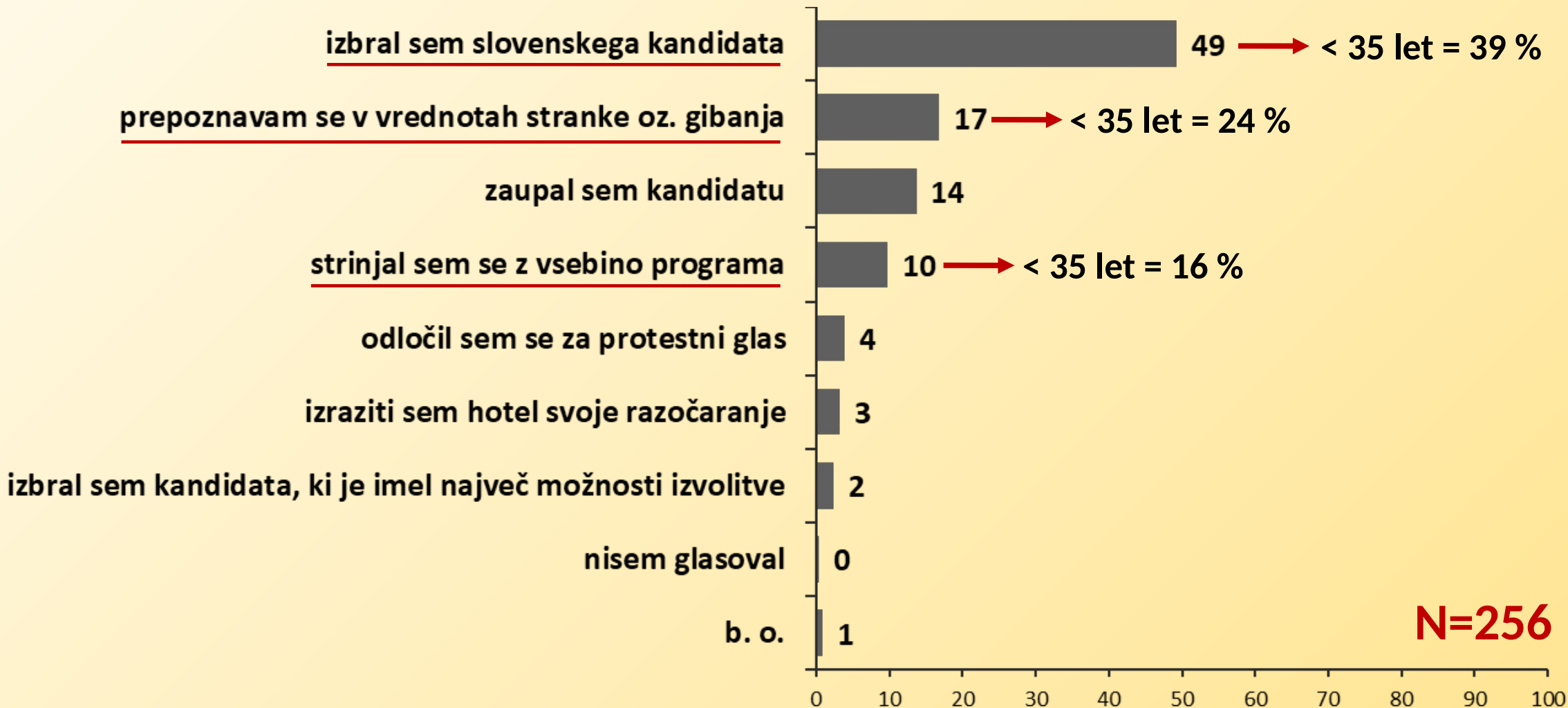
V nadaljevanju sledi analiza glasovanja ob zadnjih parlamentarnih, deželnih in občinskih volitvah. Anketirane smo vprašali, kateri vidik je bil najpomembnejši pri izbiri stranke in kandidatov; navedli so lahko samo enega.

Parlamentarne volitve (marec 2018)

Glas za slovenskega kandidata je bil najpomembnejši vidik pri izbiri stranke za približno polovico udeležencev zadnjih parlamentarnih volitev. Za nekatere so bile pomembnejše vrednote in program stranke oziroma gibanja ter profil kandidata. Redki so izbrali stranko v znak protesta, iz razočaranja ali ker je kandidat imel največ možnosti izvolitve.

Mlajši anketiranci so bolj pozorni na vrednote in program stranke oziroma gibanja, manj pa na slovensko pripadnost kandidata.

Razlog izbire stranke na **PARLAMENTARNIH** volitvah marca 2018

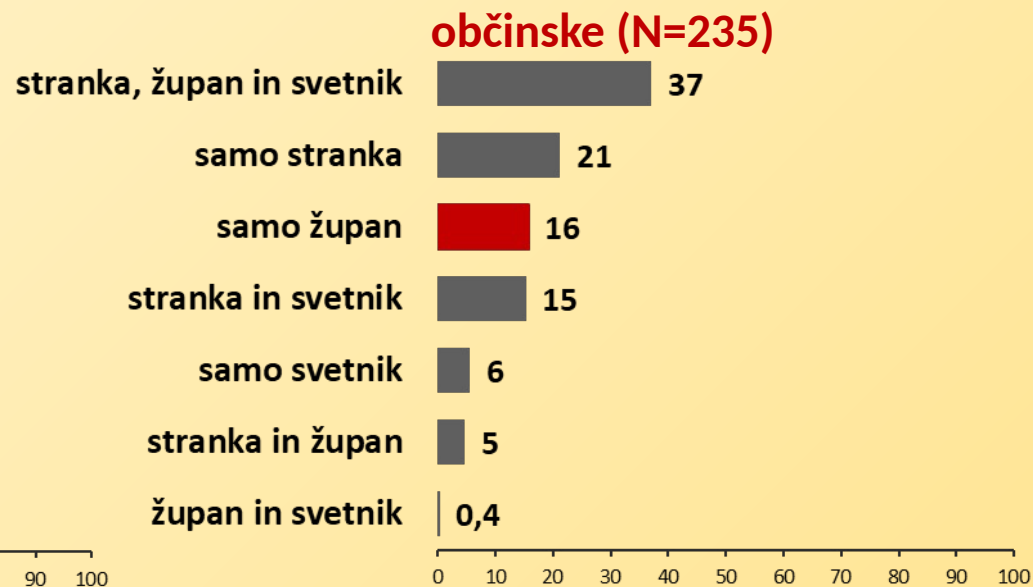
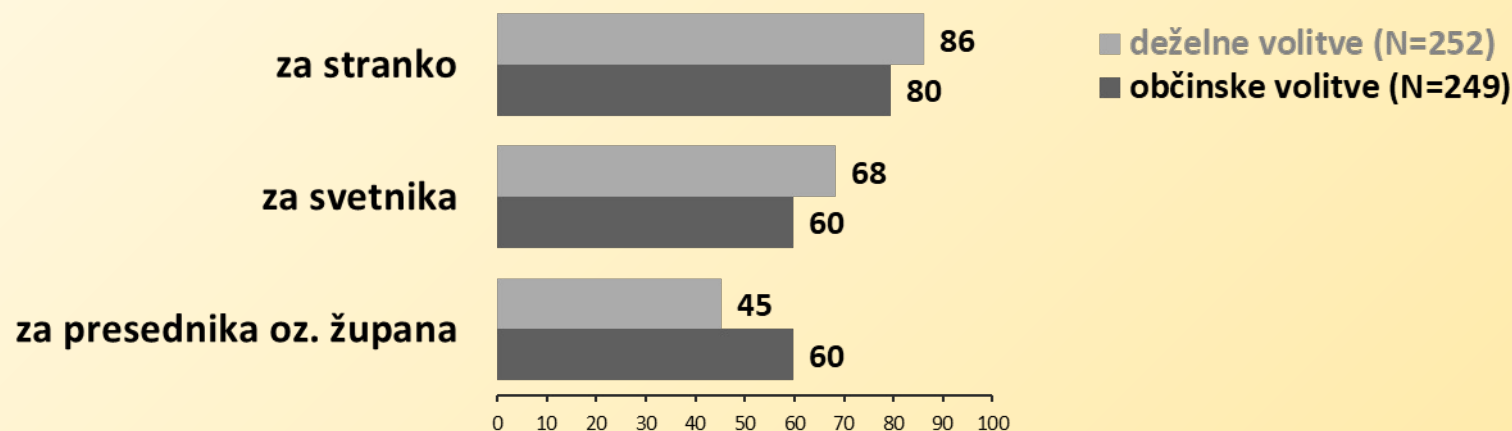
Glasovanje na zadnjih upravnih volitvah

Na deželnih in občinskih volitvah lahko oddajo volilci tri glasove: za stranko, za predsednika oz. župana ter za svetnika.

Na obeh zadnjih upravnih volitvah je bilo glasov za stranko med anketiranimi volivci največ (od 80 do 86 %). Preference deželnemu svetniku so prevladale nad glasovi za predsednika (68 proti 45 %), medtem ko sta bila deleža glasov za župana in za občinskega svetnika enaka (60 %).

Na obeh upravnih volitvah je večina oziroma nekaj več kot tretjina anketiranih volivcev oddala vse tri glasove. Druga najbolj razširjena opcija je *samo stranka*. Lestvica možnih kombinacij se ne razlikuje glede na vrsto volitev, le izbira opcije *samo župan* je bolj razširjena kot izbira opcije *samo predsednik*.

Glasovanje na zadnjih DEŽELNIH in OBČINSKIH volitvah

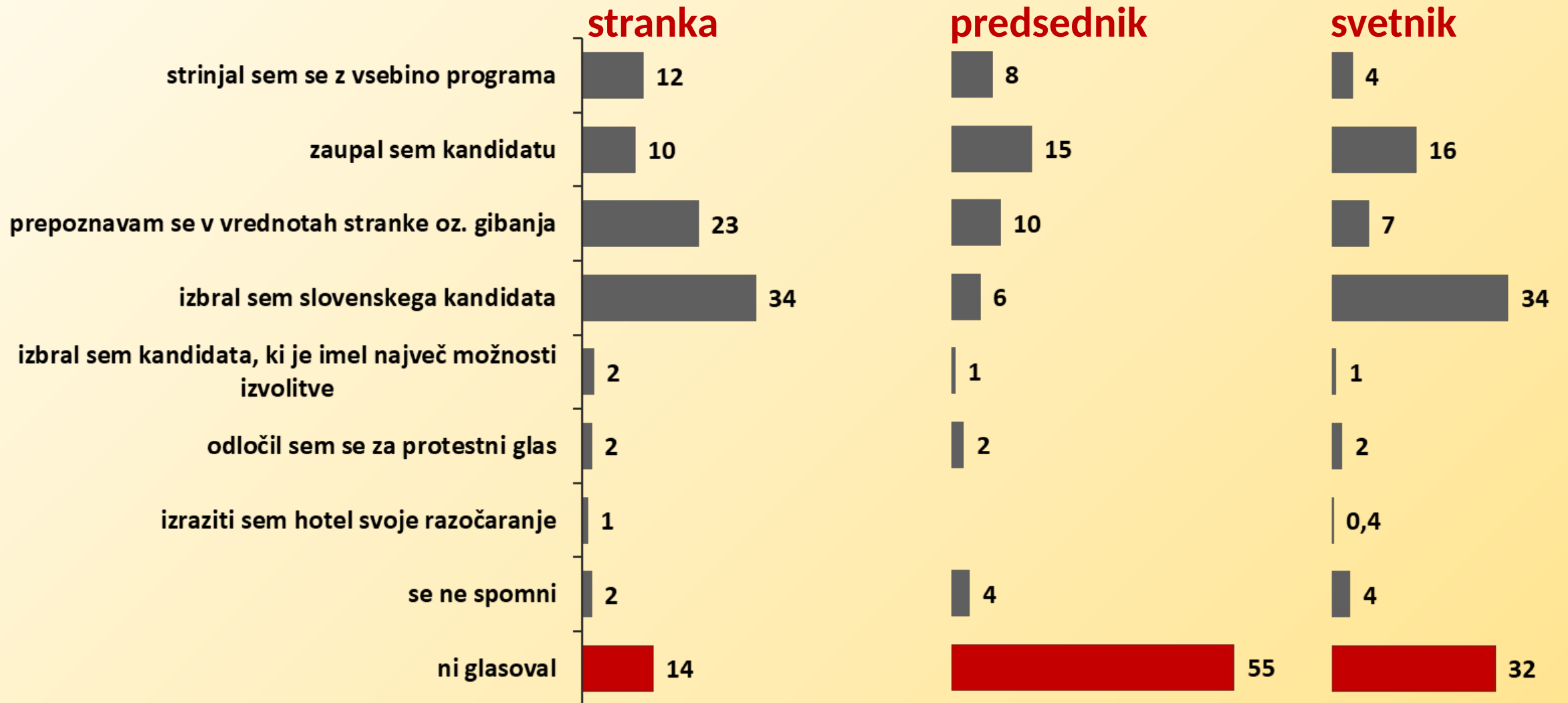

Deželne volitve (maj 2018)

Za večino oziroma dobro tretjino anketiranih volivcev je bila možnost izvolitve slovenskega kandidata najpomembnejši vidik pri izbiri stranke in deželnega svetnika. Drugi vprašani so bili pozornejši na vrednote in program stranke oziroma na profil kandidata. Slednji vidik je bil najpomembnejši pri večini anketiranih volivcev, ki so oddali glas za deželnega predsednika.

Razlogi izbire na DEŽELNIH volitvah marca 2018

N=252

Zadnje občinske volitve

Pri izbiri stranke je večina oziroma približno četrtna anketiranih volivcev upoštevala vrednote, ki jih stranka zagovarja in izvolitev slovenskega kandidata, medtem ko so bili drugi pozornejši na vsebino programa in kandidatov profil. Primerjava glede na starost kaže, da so mlajši volivci v večji meri izbirali stranko zaradi njenih vrednot in manj pa zaradi prisotnosti slovenskih kandidatov.

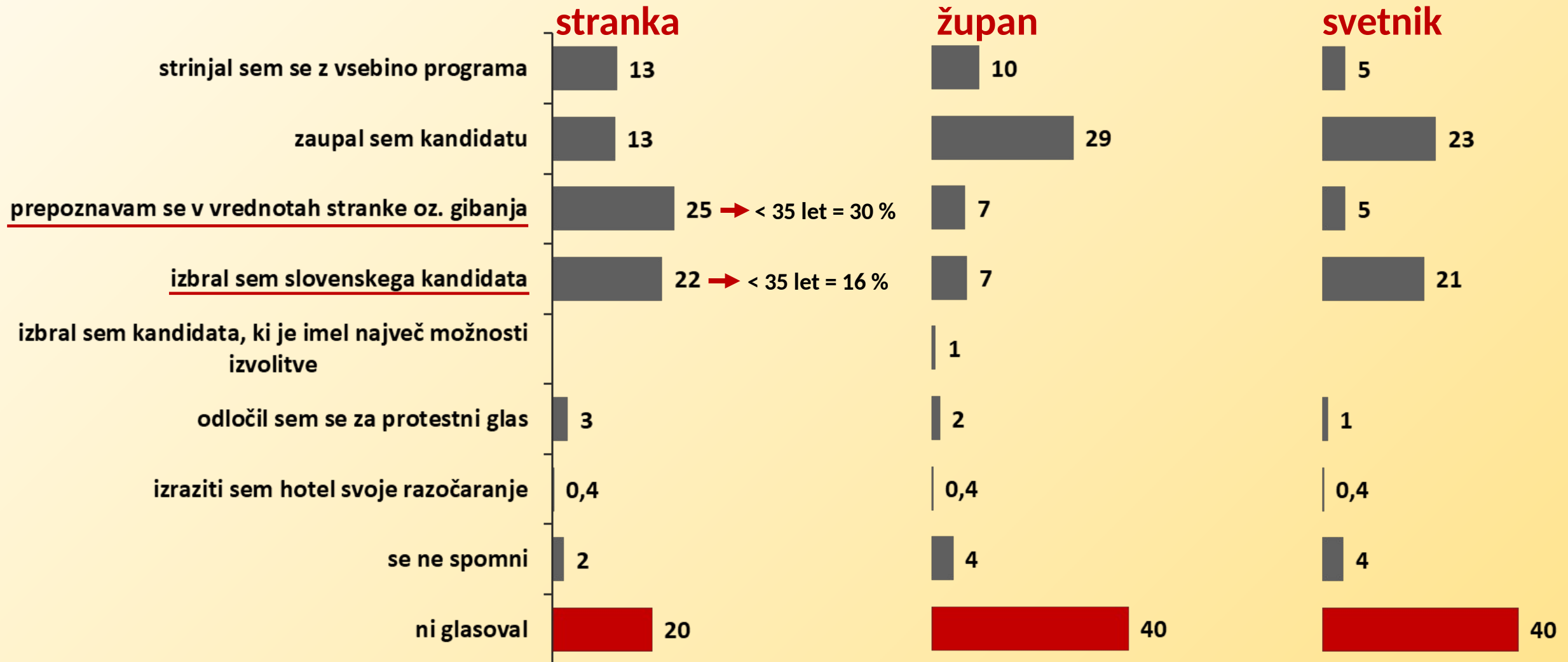
Zaupanje v osebo je najpogostejši razlog med volivci, ki so glasovali za župana. Preostali vidiki so vplivali v manjši meri.

Preferenco občinskemu svetniku so vprašani večinoma oddali, ker so mu zaupali oziroma ker so podpirali slovensko kandidaturo.

Podobno kot pri parlamentarnih volitvah so tudi pri upravnih volitvah redki anketirani glasovali v znak protesta, iz razočaranja ali ker je imel kandidat največ možnosti izvolitve.

Razlogi izbire na zadnjih OBČINSKIH volitvah

N=249

Glasovanje strank, list in gibanj

Anketirane smo vprašali, kateri stranki, listi ali gibanju so dali svoj glas na zadnjih parlamentarnih in upravnih volitvah. Na vprašanje sta odgovorili približno dve tretjini vprašanih. Razlike glede na starost so izrazite: odgovorilo je približno tri četrtine starejših članov in nekaj več kot polovica mlajših.

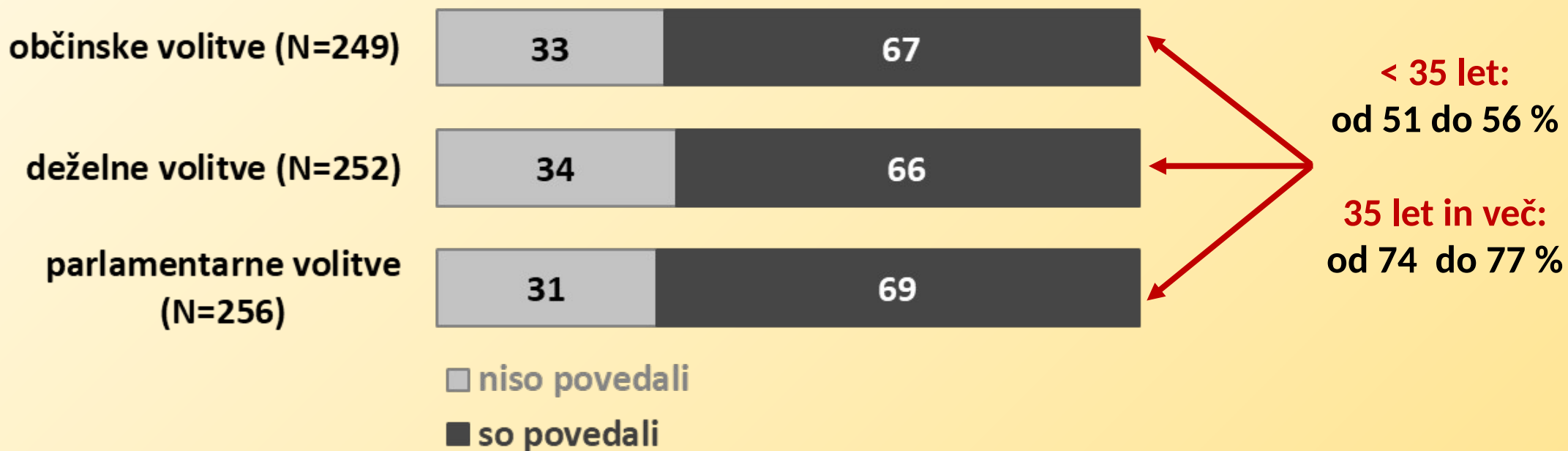
Pri parlamentarnih volitvah so rahle razlike v glasovanju med senatom in poslansko zbornico. Za Demokratsko stranko je glasovalo od 79 do 75 % volivcev, za levičarske stranke od 9 do 11 %, za Gibanje 5 zvezd od 7 do 8 % in za druge stranke od 5 do 6 % volivcev.

Na deželnih volitvah je za Demokratsko stranko volila polovica vprašanih, za stranko Slovenske skupnosti 37 %, za levico in Gibanje 5 zvezd po 5 %, za preostale stranke pa 4 %.

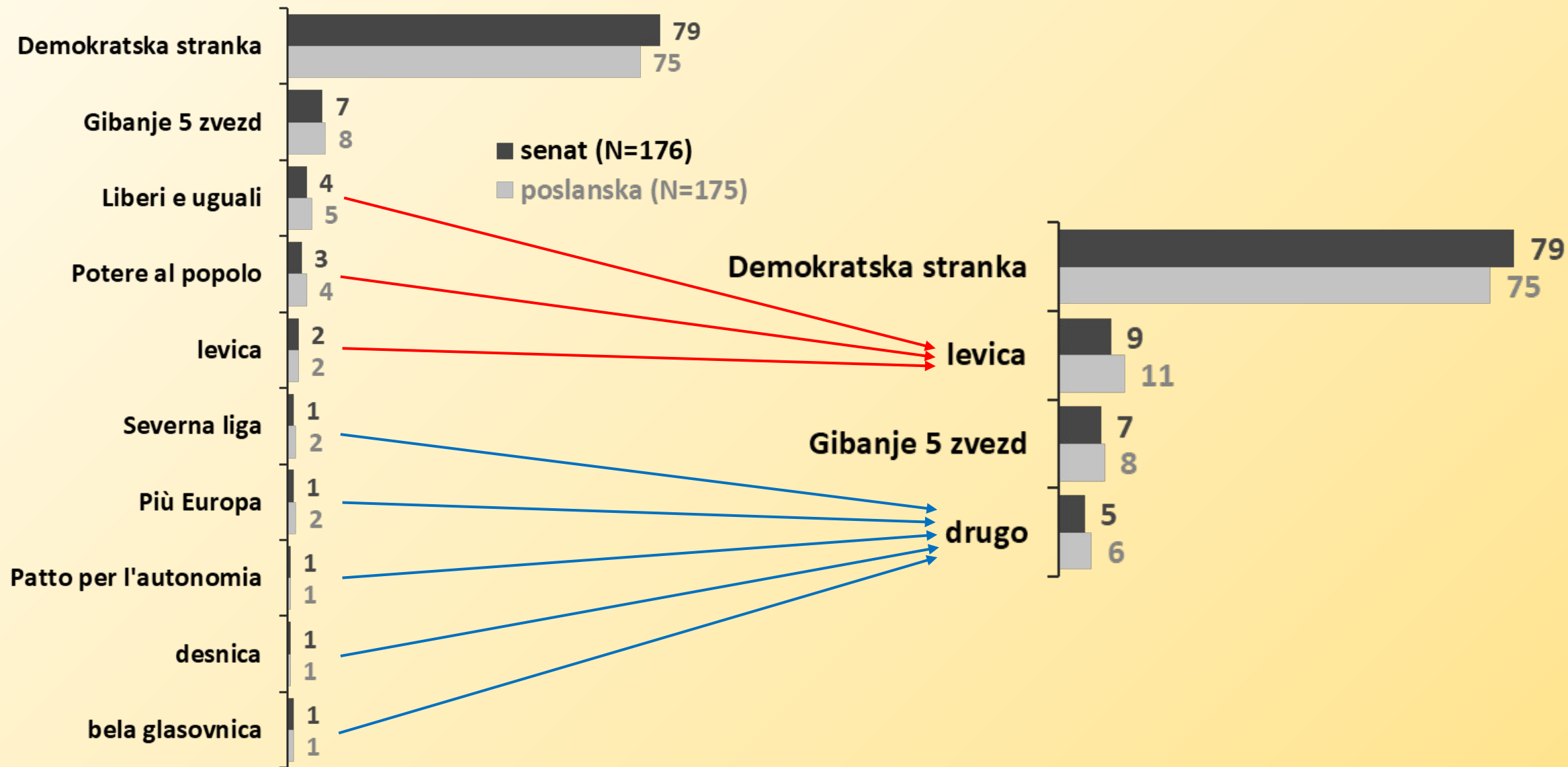
Opomba: Prisotnost različnih političnih formacij na občinskih volitvah onemogoča analizo glasov na občinski ravni.

Na vprašanje *Ali ste morda kdaj dali svoj glas stranki Slovenske skupnosti*, je 61 % vprašanih odgovorilo pritrdilno, dobra tretjina odklonilno, 5 % pa ni želelo odgovoriti. Polovica anketiranih, ki so že kdaj glasovali za stranko Slovenske skupnosti, so to storili tako na deželnih kot občinskih volitvah.

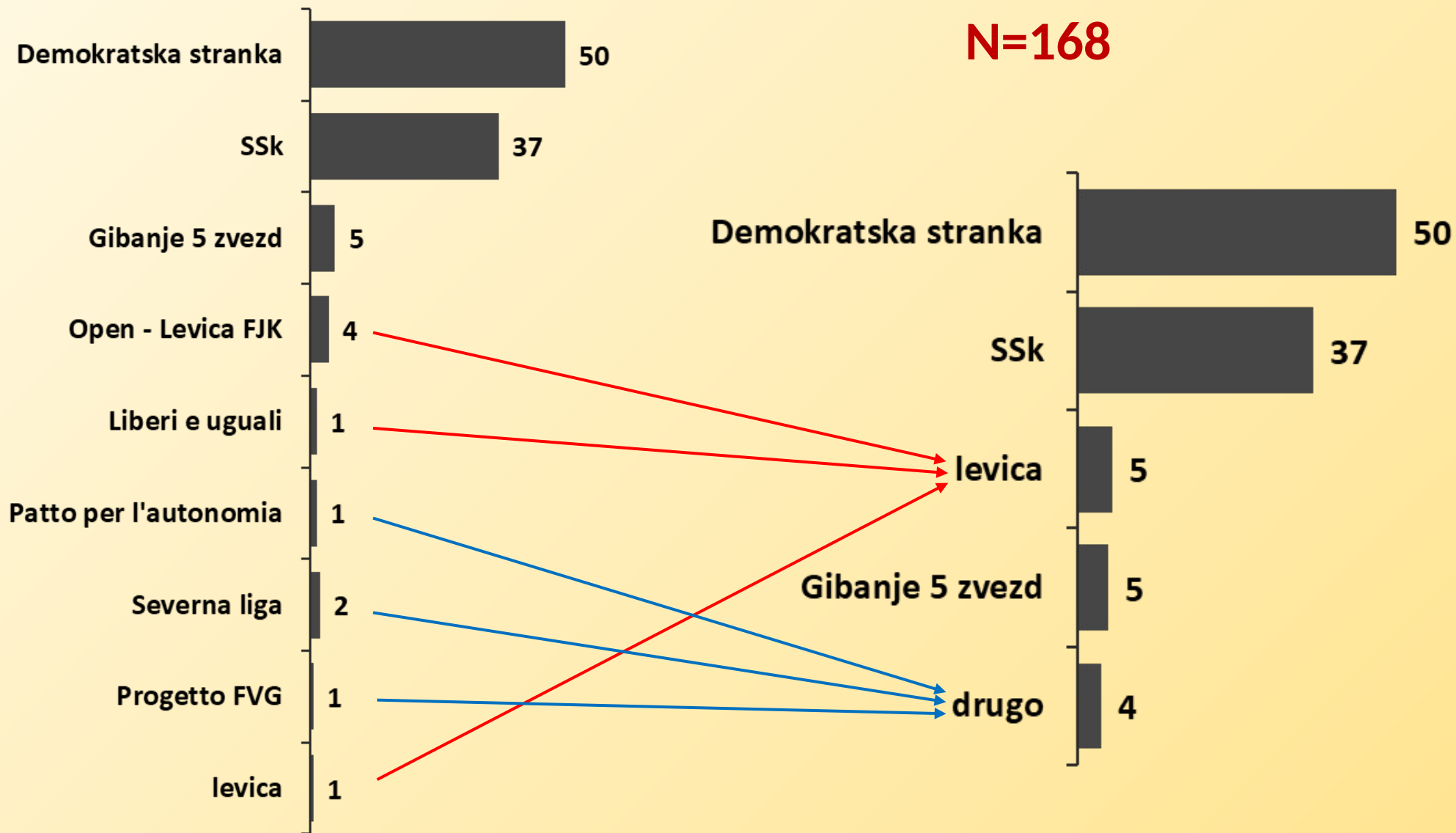
Delež anketiranih, ki so povedali, za katero stranko so glasovali

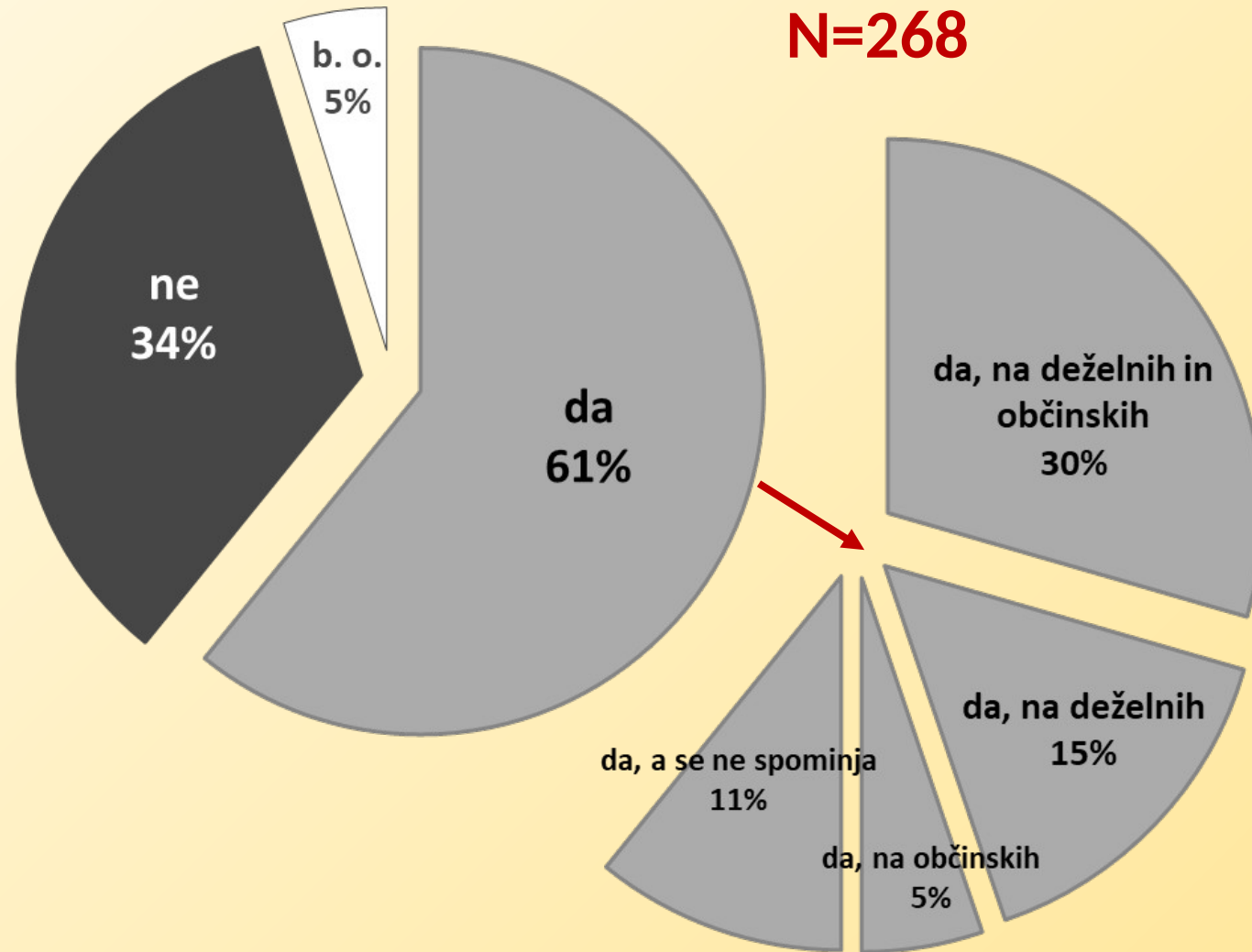
Parlamentarne volitve (marec 2018)

Deželne volitve (maj 2018)

Glasovanje stranke SSK

Politično udejstvovanje

Večina oziroma dve tretjini anketiranih je že sodelovala pri zakonitih demonstracijah in protestih ter v rahlo manjši meri pri podpisu peticije, medtem ko se je političnih shodov doslej udeležila polovica vprašanih. Vsak tretji anketiranec je že aktivno sodeloval pri deljenju političnih letakov in bil aktiven v stranki oziroma gibanju. Svoje mnenje o političnem dogajanju na spletu je doslej izrazila četrtnina vprašanih in ravno toliko jih je prispevalo denar za stranko ali kandidata. Dobršen del anketiranih, ki so že sodelovali pri različnih političnih pobudah, bi se jim pridružil tudi v prihodnje.

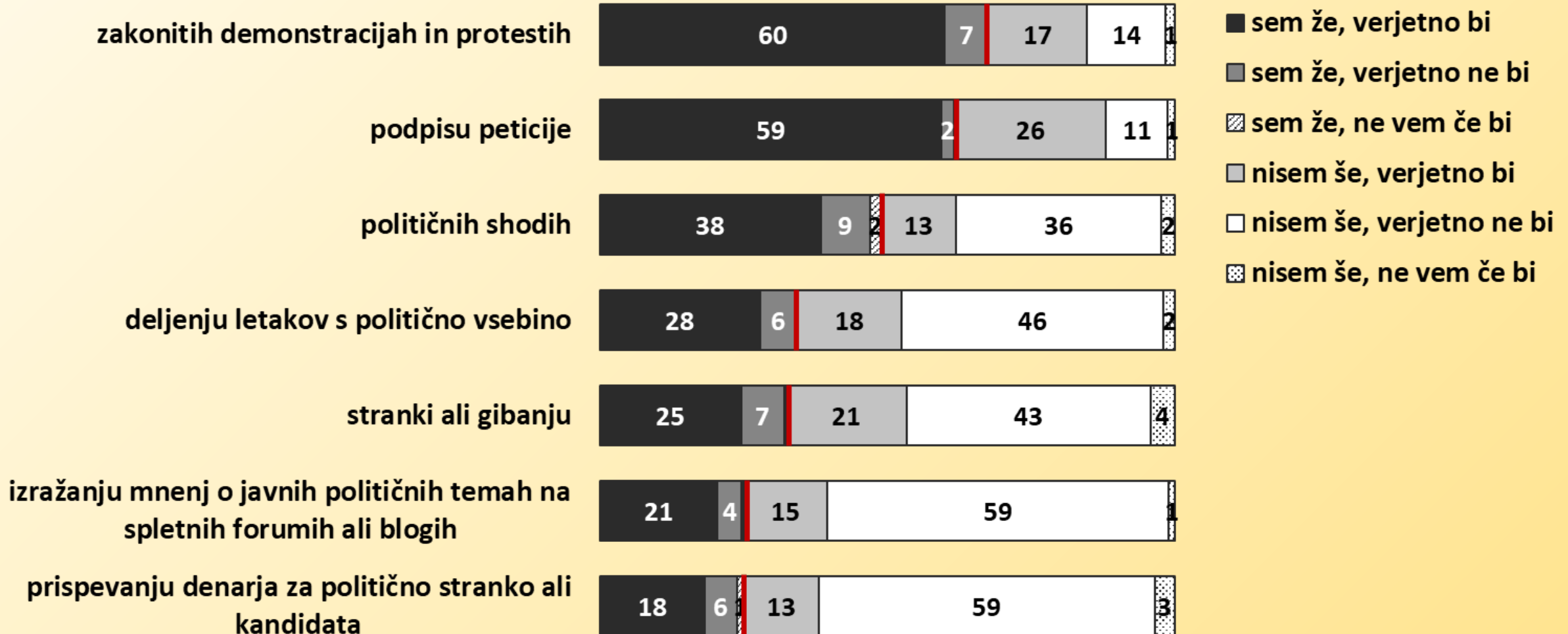
Večina anketiranih, ki niso še imeli teh izkušenj, jih verjetno tudi v prihodnje ne bodo imeli, razen v primeru podpisovanja peticije in sodelovanja na javnih manifestacijah.

Če povzamemo nadaljnje namere anketiranih, bi pri peticijah in javnih protestih sodelovala glavnina vprašanih, političnih shodov in strankarskih dejavnosti bi se udeležila približno polovica, približno tretjina pa bi javno izpostavila svoja politična stališča in prispevala denar za stranko ali kandidata.

Primerjava glede na pokrajino bivališča kaže, da bi se na Goriškem udeležilo morebitnih političnih shodov kar dve tretjini anketiranih članov.

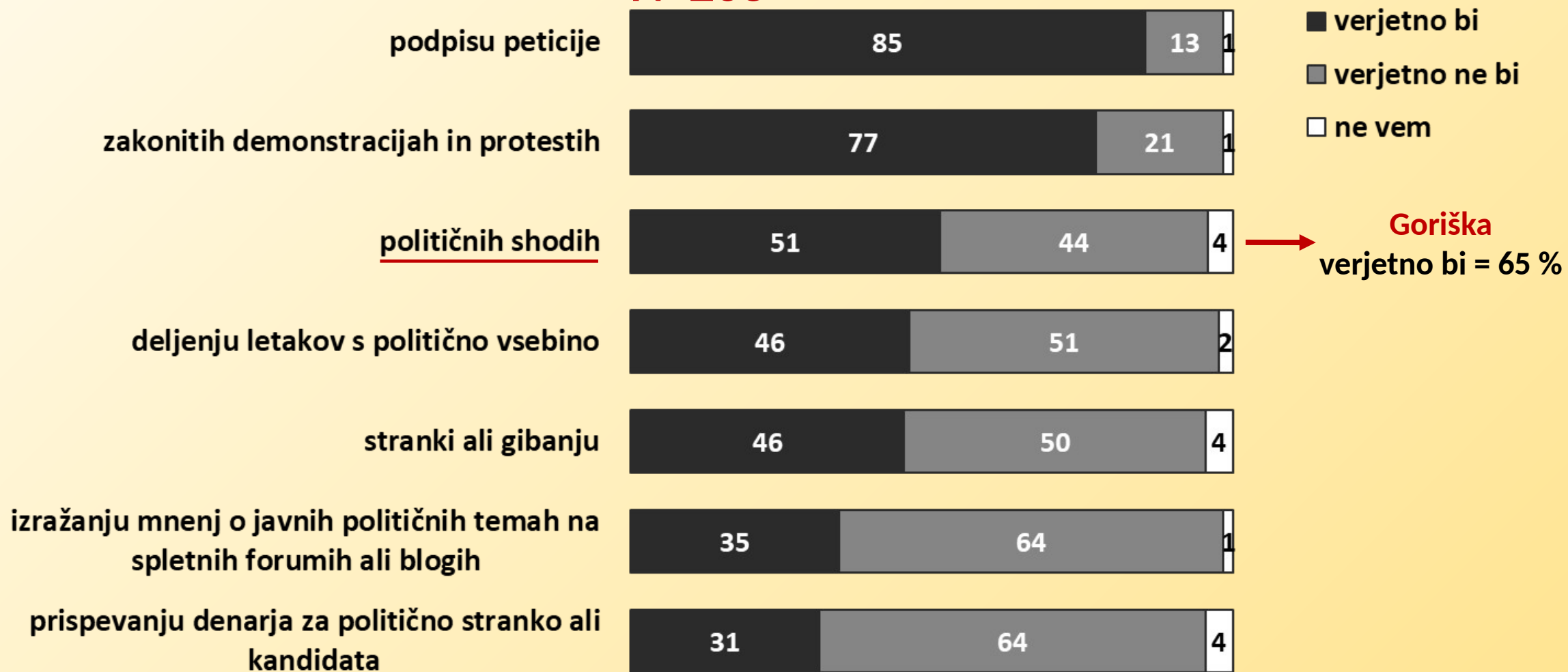
Preteklo in morebitno sodelovanje pri ...

N=268

Morebitno sodelovanje pri ...

N=268

Drugi del analize obravnava poglede in mnenja anketiranih v zvezi s političnim dogajanjem znotraj slovenske narodne skupnosti v Italiji. Ta del zaobjema poglavja:

- **Politična participacija Slovencev v Italiji**
- **Pogledi na politično dogajanje znotraj slovenske narodne skupnosti v Italiji**
- **Politično predstavništvo slovenske narodne skupnosti v Italiji**

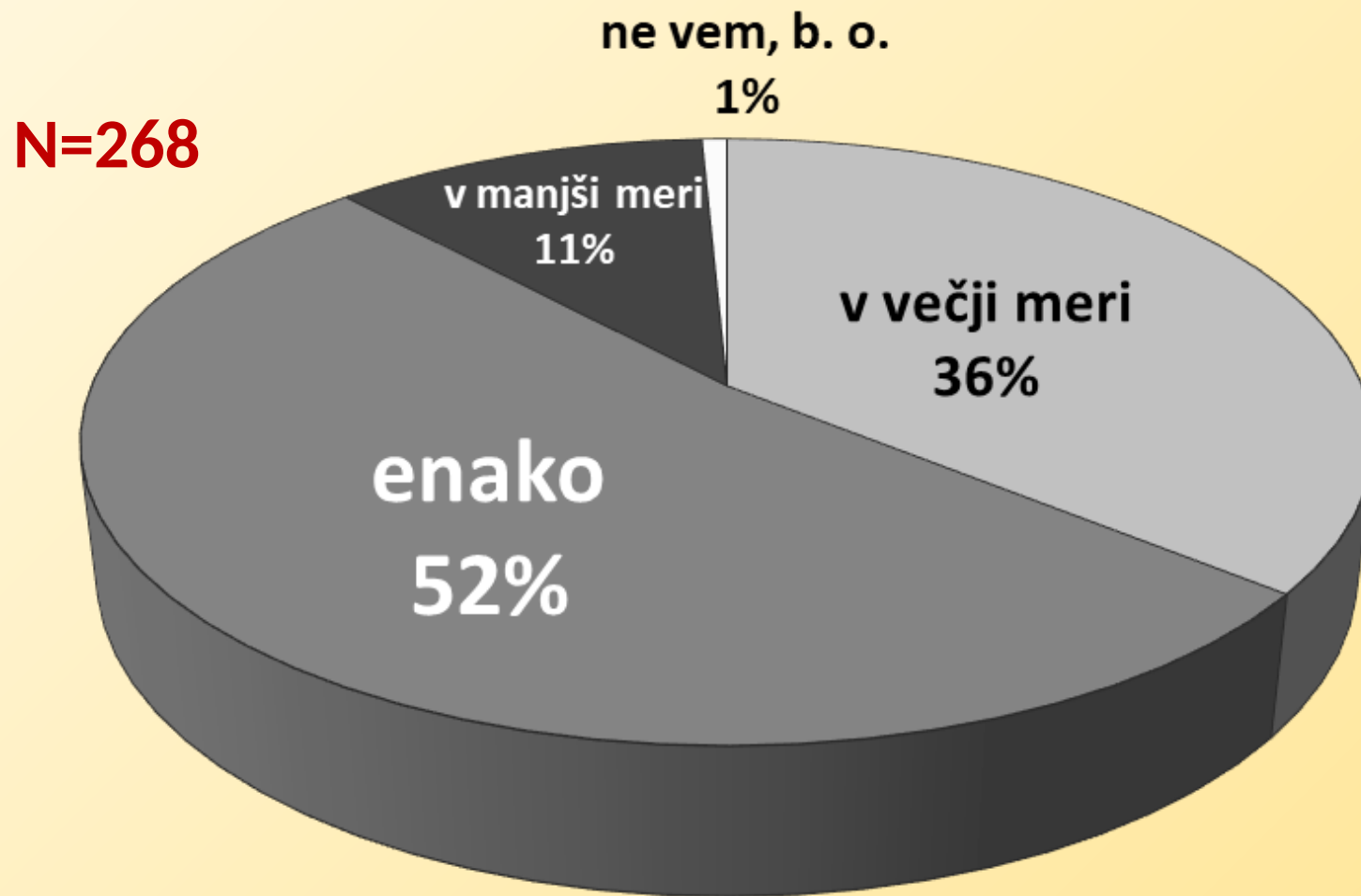
Politična participacija Slovencev v Italiji

Večina oziroma približno polovica anketiranih meni, da se Slovenci v Italiji udeležujejo volitev v enaki meri kot preostali volivci in da je stopnja zaupanja politikom, ki se imajo za pripadnike slovenske narodne skupnosti v Italiji, enaka kot stopnja zaupanja drugim politikom. Precejšen je tudi delež vprašanih, ki so izrazili pozitivnejšo oceno, medtem ko se je za negativnejšo opredelil le vsak deseti anketiranec.

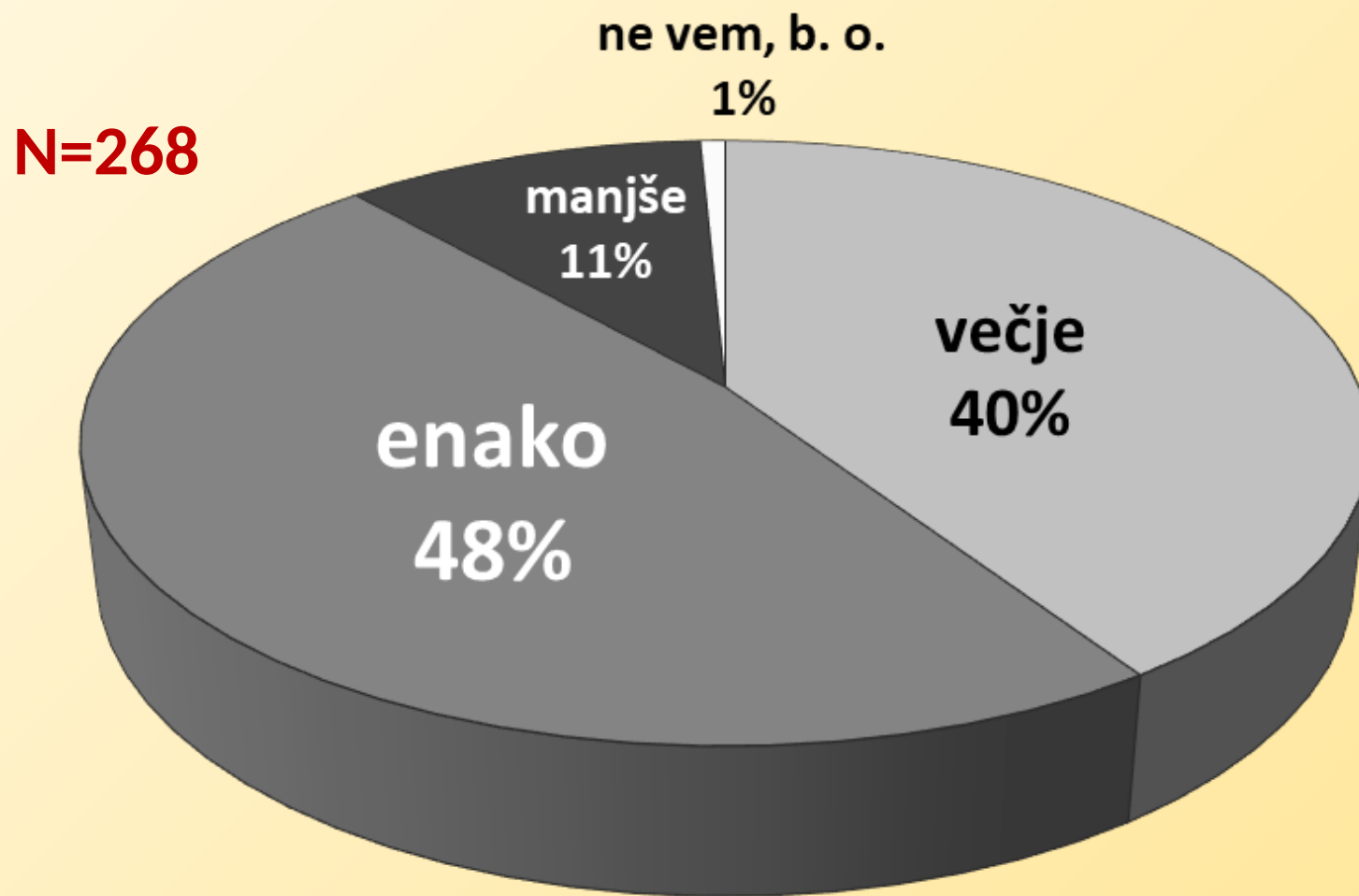
Da je prisotnost slovenskih izvoljenih predstavnikov v različnih upravno-političnih telesih zelo pomembna, meni glavnina anketiranih. Bolj raznoliki so odgovori o učinkovitosti izvoljenih glede uveljavljanja manjšinskih pravic: o učinkovitosti izvoljenih v rajonski in občinski svet dvomi dobra četrtnina vprašanih, o učinkovitosti deželnih svetnikov približno tretjina, o učinkovitosti izvoljenih v parlament pa kar 58 % anketiranih.

Primerjava med *pomembnostjo* in *učinkovitostjo* v t. i. raztresenih grafikonih jasno prikazuje povezanost teh dveh dimenzij politične participacije.

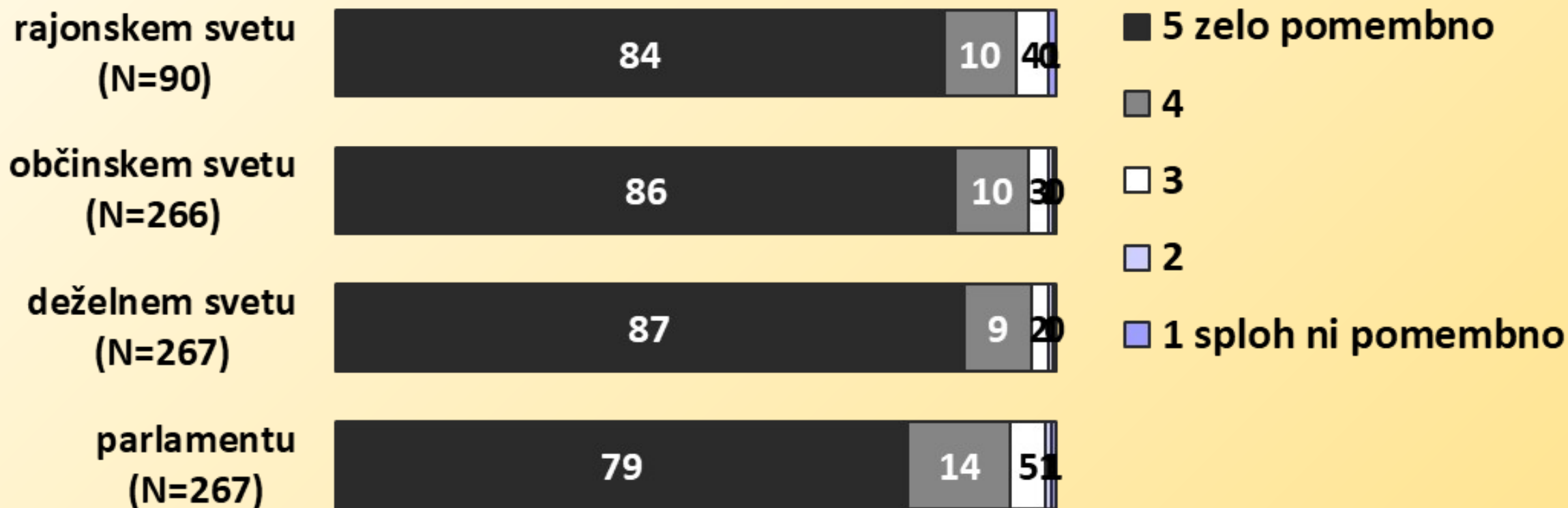
V primerjavi s preostalimi volivci se Slovenci v Italiji volitev udeležujejo ...

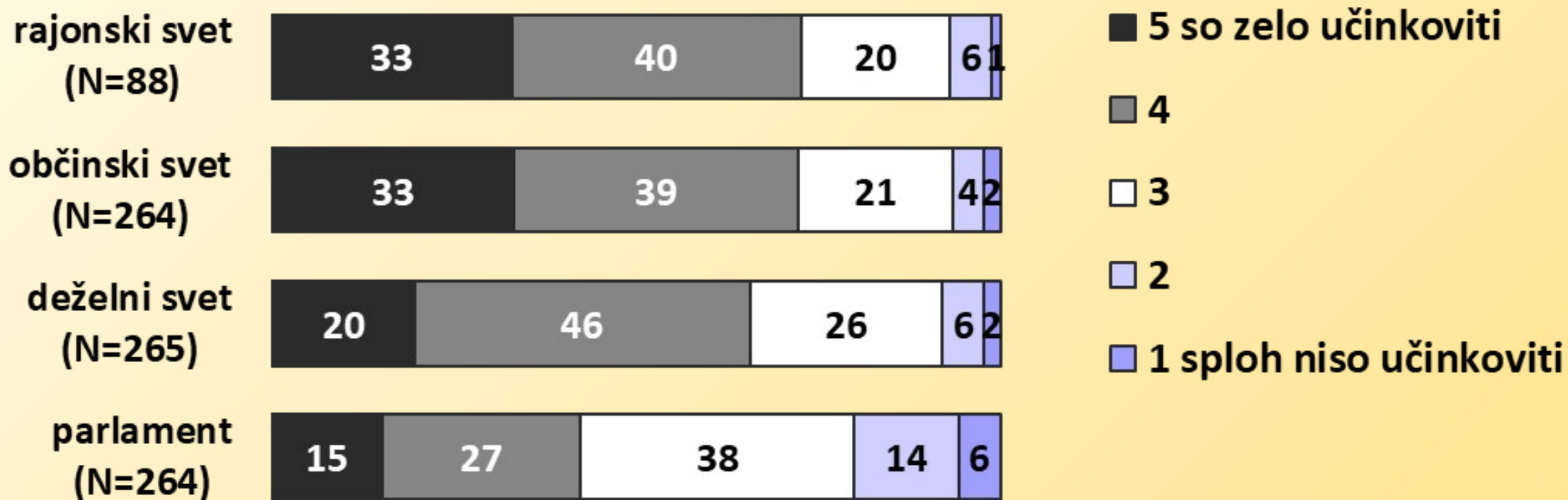
V primerjavi s preostalimi politiki je stopnja zaupanja politikom, ki se imajo za Slovence v Italiji, ...

Pomembnost prisotnosti slovenskih izvoljenih predstavnikov v ...

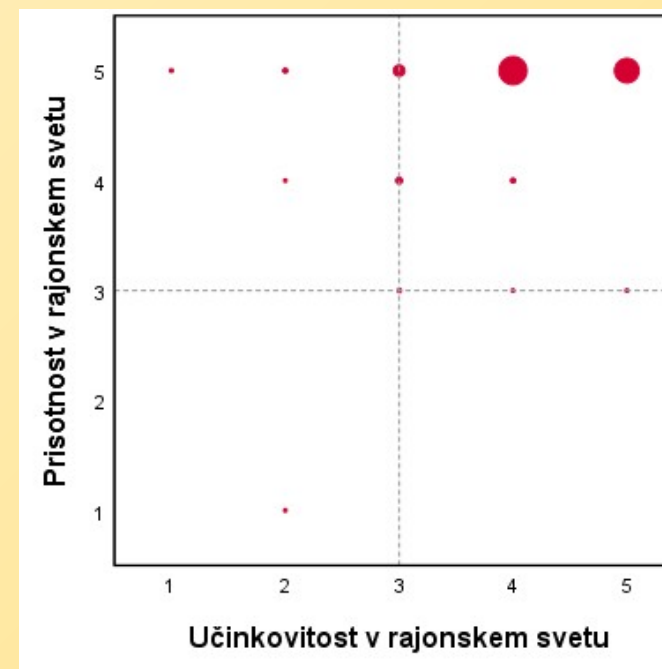
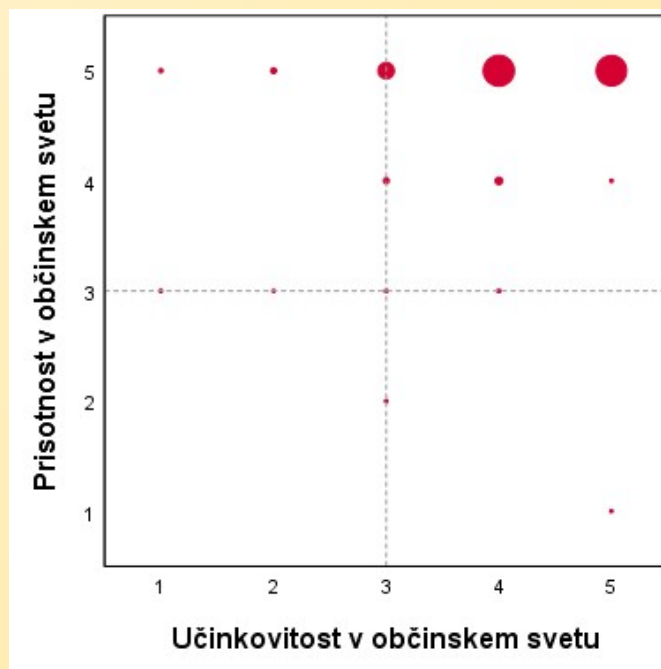
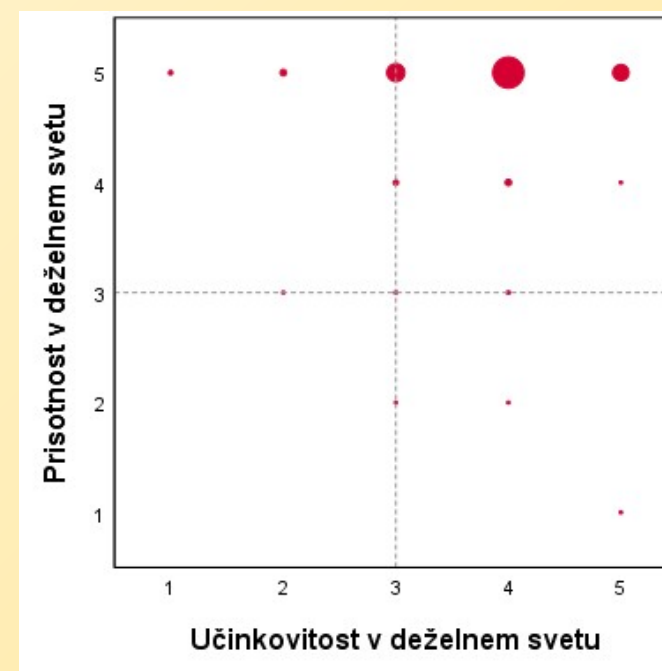
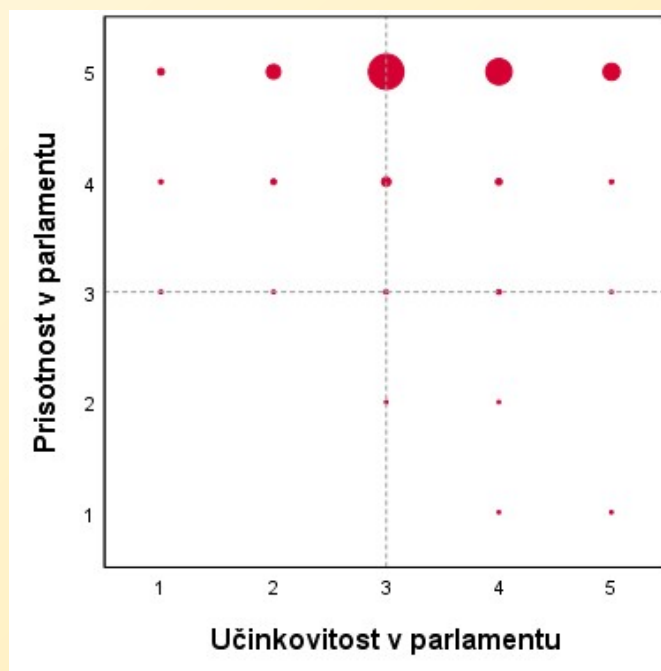

Uveljavljanje manjšinskih pravic: stopnja učinkovitosti slovenskih predstavnikov, izvoljenih v ...

Primerjava med pomembnostjo prisotnosti in stopnjo učinkovitosti

Opomba:
velikost kroglice označuje število odgovorov

Pogledi na politično dogajanje znotraj slovenske narodne skupnosti v Italiji

V več presledkih smo anketiranim prebrali seznam trditev o političnem dogajanju znotraj slovenske narodne skupnosti v Italiji. Pri vsaki trditvi so anketirani izrazili svojo stopnjo strinjanja.

Lestvico strinjanja »vodi« trditev *Z udeležbo na volitvah lahko kaj spremenimo*, s katero soglaša tri četrtine vprašanih. Potreba *po podpori Slovencev v Italiji samostojni narodni stranki ali listi* prepriča 60 % anketiranih in 60-odstotni je tudi delež vprašanih, za katere *upada vpliv narodnostnega vidika na volilne izbire Slovencev v Italiji*. S trditvijo *Sodelovanje slovenskih politikov v Italiji v različnih političnih formacijah pripomore k razvijanju pozitivnega odnosa do manjšinskih vprašanj v širši javnosti* se strinja rahlo več kot polovica (53 %) vprašanih, nekaj manj kot polovica (46 %) pa je prepričana, da je *upad konsenza Slovencev v Italiji levičarskim in levosredinskim strankam na zadnjih deželnih volitvah posledica neučinkovitih upravnih politik teh strank*. Okoli dobre tretjine se sukajo deleži vprašanih, ki: *pripisujejo upad konsenza Slovencev v Italiji za levičarske in levosredinske stranke neučinkovitim socio-ekonomskim politikam*; so prepričani, da *prisotnost Slovencev v Italiji v različnih strankah in gibanjih ošibi politično moč manjšine v odnosu do oblasti*; se strinjajo, da *Slovenci volijo za stranke desnosredinske koalicije in nova gibanja, ker jim ta ponujajo boljši življenjski standard*. S trditvama, da *so slovenski politiki v Italiji enako pozorni do zaščite manjšinskih pravic ne glede na njihovo strankarsko pripadnost* in da *je danes razumljivo biti aktiven v slovenskih društvih in hkrati glasovati za stranke desnosredinske koalicije* pa soglaša vsak četrti anketiranec.

Zadnja trditev (*Biti aktiven v slovenskih društvih in hkrati glasovati za stranke desnosredinske koalicije je danes razumljivo*) je izzvala najvišjo stopnjo nasprotovanja, saj se z njo ne strinja dobra polovica vprašanih. Svoje nesoglasje je dobršen del anketiranih (od 37 do 39 %) izrazil tudi s trditvami, da *prisotnost slovenskih politikov v Italiji v različnih političnih formacijah šibi politično moč manjšine v odnosu do oblasti*, da je *glas za stranke desnosredinske koalicije vezan na željo po boljšem življenjskem standardu* in da so *slovenski politiki v Italiji enako pozorni na zaščito manjšinskih pravic ne glede na strankarsko pripadnost*.

Za vmesno stopnjo strinjanja pa se je največ (42 %) vprašanih odločilo pri trditvi *Med Slovenci v Italiji je upad konsenza za levičarske in levosredinske stranke na zadnjih deželnih volitvah posledica neučinkovitih socio-ekonomskih politik teh strank*. Nezanemarljivi so tudi deleži neopredeljenih (od 34 do 37 %) pri trditvah, da je *med Slovenci v Italiji upad konsenza za levičarske in levosredinske stranke na zadnjih deželnih volitvah posledica neučinkovitih upravnih politik teh strank* in da so *politiki, ki se imajo za Slovence, enako pozorni do zaščite manjšinskih pravic ne glede na strankarsko pripadnost*.

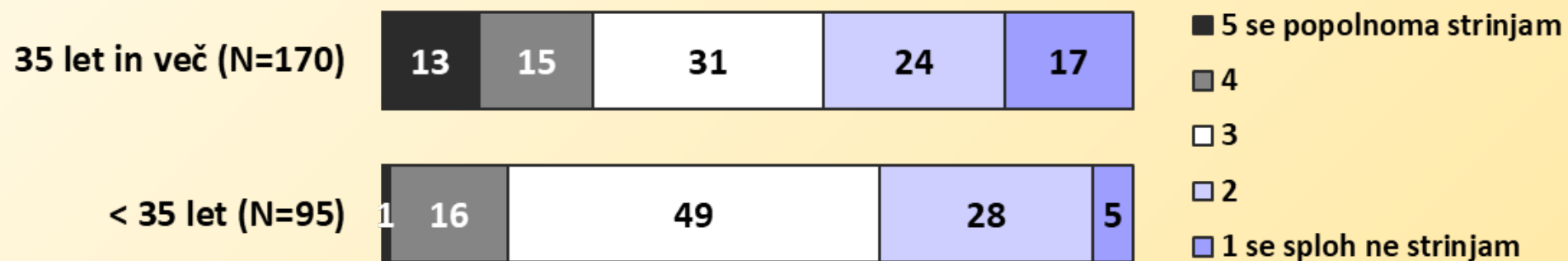

Primerjava odgovorov glede na starost in politično opredelitev anketiranih daje nekatere statistično pomembne razlike.

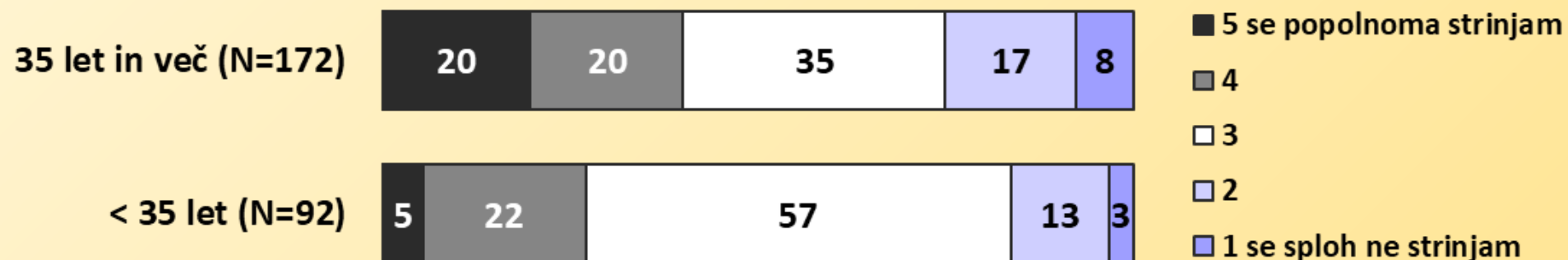
Pri trditvah *Slovenski politiki v Italiji so enako pozorni do zaščite pravic manjšin ne glede na strankarsko pripadnost* in *Upad konsenza Slovencev v Italiji za levičarske in levosredinske stranke na zadnjih deželnih volitvah je posledica neučinkovitih socio-ekonomskih politik teh strank* so se mlajši anketiranci težje opredelili in se v večji meri odločali za vmesni odgovor. Večji delež neopredeljenih nekoliko ublaži tudi njihovo nesoglasje s trditvijo *Biti aktiven v slovenskih organizacijah in hkrati glasovati za stranke desnosredinske koalicije je danes razumljivo*. Pri isti trditvi je delež neopredeljenih med sredinsko in desno politično usmerjenimi anketiranci še izrazitejši.

Mlajši anketiranci so se s podpovprečnim deležem vmesnih odgovorov nekoliko bolj prepričano izrazili pri trditvi *Vpliv narodnostnega vidika na volilne izbire Slovencev upada*.

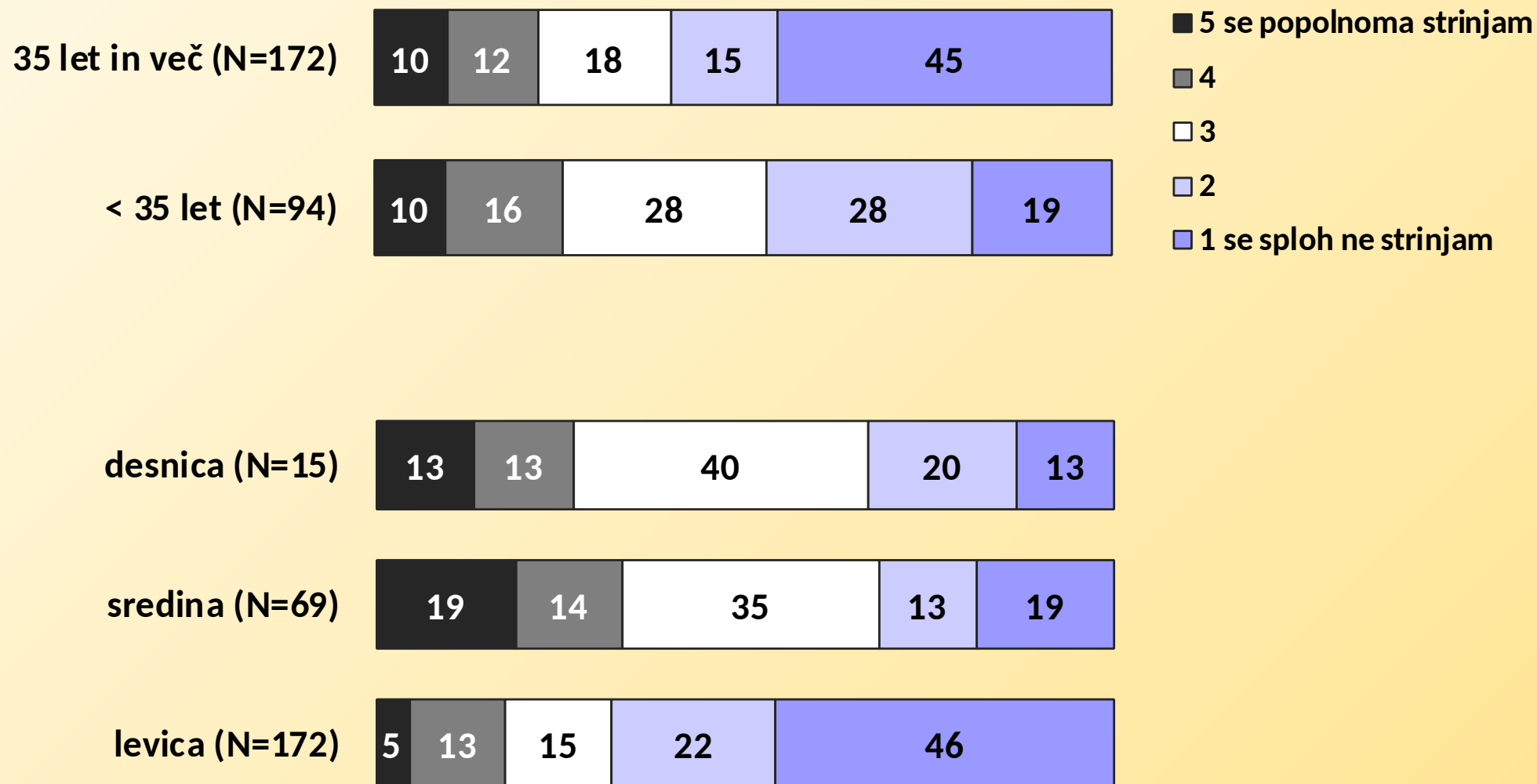
Politiki, ki se imajo za pripadnike slovenske narodne skupnosti v Italiji, so na zaščito pravic te skupnosti enako pozorni ne glede na stranko ali gibanje, v kateri/-em so aktivni.

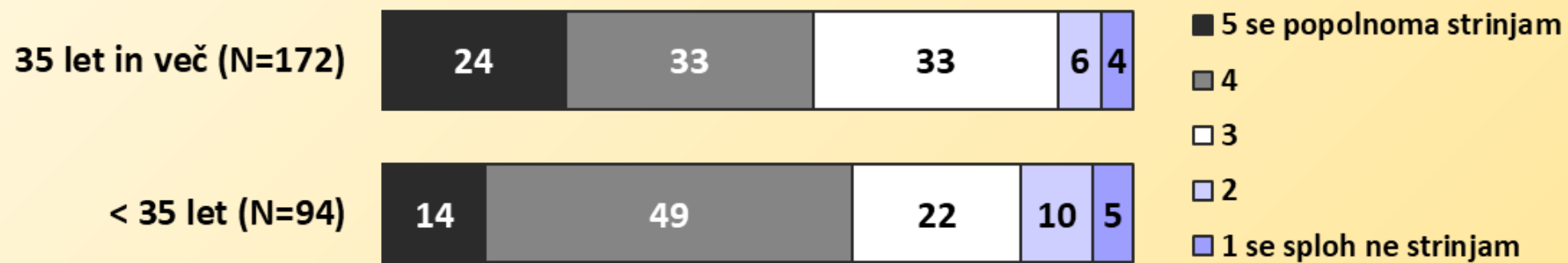
Med pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji je upad konsenza za levičarske in levosredinske stranke na zadnjih deželnih volitvah posledica neučinkovitih SOCIO-EKONOMSKIH politik teh strank

Biti aktiven v slovenskih društvih in organizacijah in hkrati glasovati za stranke desnosedinske koalicije je danes razumljivo.

Vpliv narodnostnega vidika na volilne izbire pripadnikov slovenske narodne skupnosti v Italiji upada.

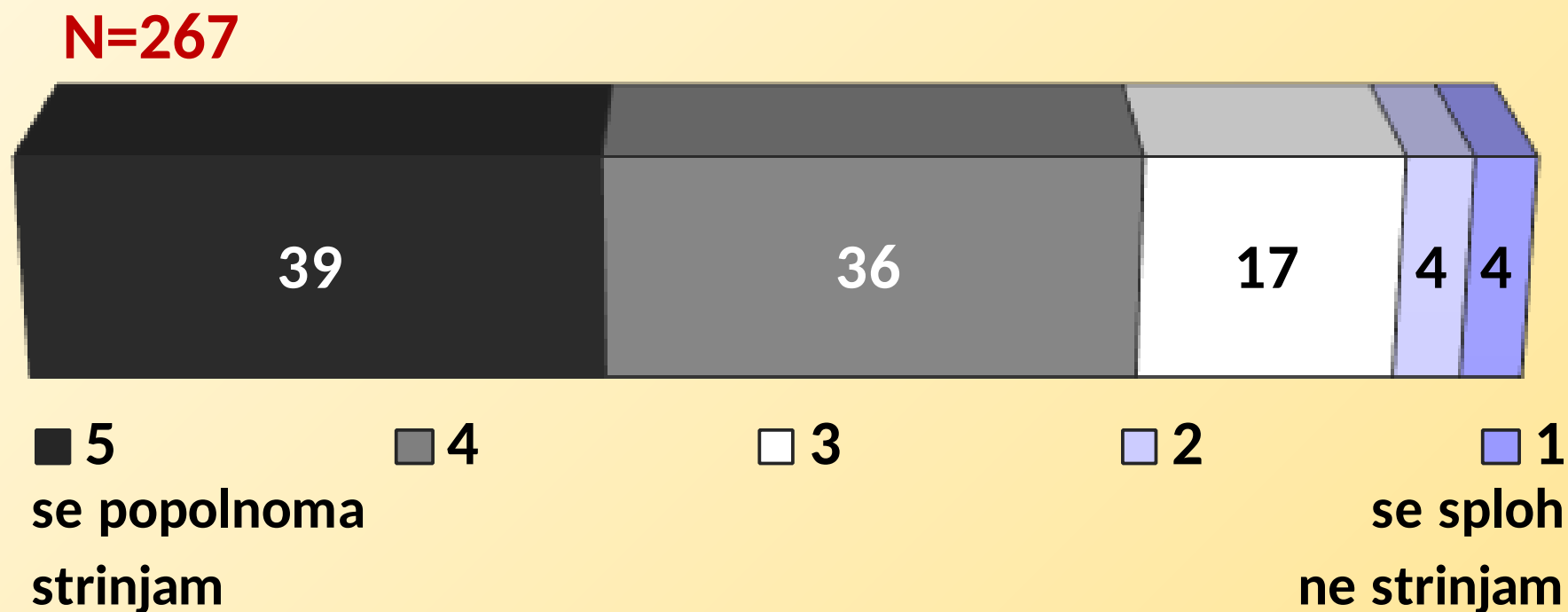

Politično predstavništvo slovenske narodne skupnosti v Italiji

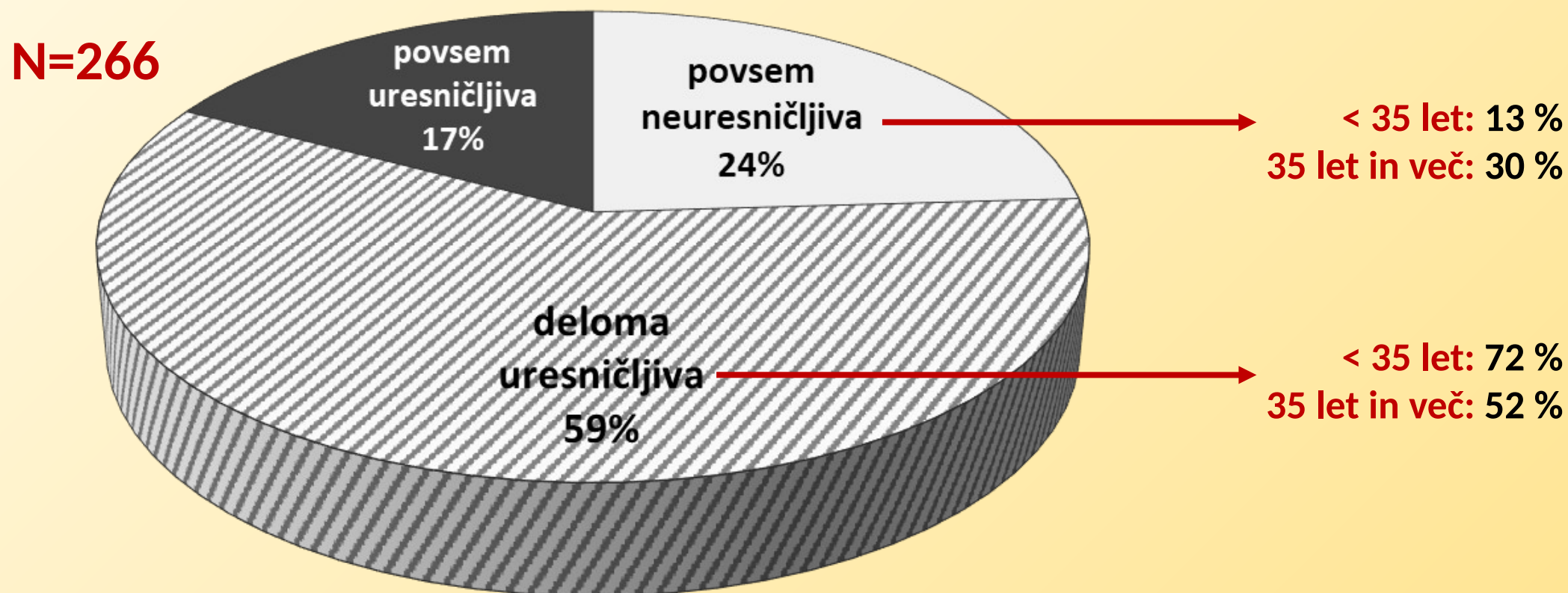
S predlogom Skupščina slovenskih izvoljenih predstavnikov naj postane koordinacijski organ, znotraj katerega slovenski politiki različnih strank in prepričanj izoblikujejo skupna stališča v zvezi z uveljavljanjem pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji se strinja tri četrtine anketiranih, 17 % je neopredeljenih, 8 % pa jih s predlogom ne soglaša.

Skoraj 60-odstotni delež vprašanih meni, da je upoštevajoč današnjo situacijo in zadnje volilne trende /.../ zamisel o ustanovitvi neke nove stranke, ki bi povezovala Slovence v Italiji z različno politično in ideološko usmeritvijo in si prizadevala za uveljavljanje njenih zakonskih pravic, le delno uresničljiva. Približno četrtina anketiranih v izvedljivost te ideje ne verjame in le 17 % je takih, ki se jim zdi ta predlog povsem uresničljiv. Med mlajšimi je vprašanih, ki so se izrekli za delno izvedljivost te zamisli, skoraj tri četrtine.

Strinjanje s trditvijo: Skupščina slovenskih izvoljenih predstavnikov naj postane koordinacijski organ, znotraj katerega slovenski politiki različnih strank in prepričanj oblikujejo skupna stališča v zvezi z uveljavljanjem pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Upošteevajoč današnjo situacijo in zadnje volilne trende, se vam zdi zamisel o ustanovitvi neke nove stranke, ki bi povezovala Slovence v Italiji z različno politično in ideološko usmeritvijo in si prizadevala za uveljavljanje zakonskih pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji ...

Povzetek

- Anketno skupino tvorijo člani slovenskih društev in organizacij v Italiji. Med anketiranimi ni velikih razlik med spoloma in njihova izobrazba je srednje visoka. V skupini prevladujejo starejši člani z bivališčem v tržaški pokrajini. Glavnina vprašanih uporablja v pogovoru z družinskimi člani slovenščino, je dejavna zlasti na kulturnem področju in je politično levo usmerjena.
- Anketirane zanima politično dogajanje zlasti na ravni slovenske narodne skupnosti v Italiji in na krajevni ravni, najmanj pa na ravni čezmejnega sodelovanja med Italijo in Slovenijo in na državni ravni v Sloveniji.
- Tiskani medij so najbolj razširjeni vir spremljanja političnega dogajanja, sledita televizija in splet. Socialnih omrežij se poslužujejo predvsem mlajši anketiranci.
- Anketirani so pozorni na volitve, predvsem na občinske in deželne. Zadnjih parlamentarnih in upravnih volitev so se vprašani udeležili v izredno visokem številu in skoraj vsi iz čuta odgovornosti. Na upravnih volitvah je večina anketiranih oddala vse tri glasove. Precej razširjen je bil tudi glas samo za stranko, manj razširjen pa glas za deželnega predsednika.
- Slovenska narodnost, vrednote stranke ter profil kandidata so najpomembnejši vidiki, ki v različni meri vplivajo na izbiro stranke in kandidatov. Glas za slovenskega kandidata je prevladal na parlamentarnih volitvah in pri glasovanju stranke in svetnika na deželnih volitvah. Na strankarske vrednote in slovensko narodnost so bili anketirani najbolj pozorni pri izbiri stranke na občinskih volitvah, medtem ko sta bila profil kandidata in njegova slovenska pripadnost pomembnejša pri izbiri župana in občinskega svetnika.

- Dve tretjini anketiranih nam je zaupalo ime stranke, liste ali gibanja, za katero/-ega so volili na zadnjih parlamentarnih in upravnih volitvah. Glasovi za Demokratsko stranko krepko prevladujejo na državnih volitvah. Na deželnih predstavljajo še vedno večino; glasovi za stranko Slovenske skupnosti sestavljajo 37-odstotni delež, preostalih 15 % glasov pa se skoraj enakomerno porazdeli med levičarske stranke, Gibanje 5 zvezd in druge politične formacije.
- Za stranko Slovenske skupnosti je na različnih volitvah vsaj enkrat volilo 61 % vprašanih.
- Glavnina anketiranih se je že in bi se tudi v prihodnje udeležila shodov in demonstracij ter sodelovala pri podpisu peticije, manj bi se jih aktivno vključilo v stranko, še manj anketiranih pa bi javno zagovarjalo svoja politična stališča ali prispevalo denar za stranko ali kandidata.
- Za približno polovico anketiranih se slovenski volivci in politiki ne razlikujejo od drugih volivcev in politikov, saj se po njihovem mnenju v isti meri udeležujejo volitev in uživajo isto stopnjo zaupanja. Dokaj razširjeno pa je tudi mnenje, da sta udeležba Slovencev v Italiji na volitvah in zaupanje v slovenske politike nadpovprečna.
- Da je prisotnost politikov iz vrst slovenske narodne skupnosti v Italiji v različnih upravnih telesih pomembna, so prepričani skoraj vsi vprašani. Učinkovitost izvoljenih glede uveljavljanja manjšinskih pravic pa se po njihovem mnenju postopoma manjša pri prehajanju s krajevnih na deželno in vsedrjavno raven političnega predstavništva.

- Glavnina anketiranih se strinja: da se z udeležbo na volitvah lahko kaj spremeni, da bi morali Slovenci v Italiji podpirati samostojno narodno stranko ali listo, da upada vpliv narodnostnega vidika na volilne izbire in da sodelovanje slovenskih politikov v različnih političnih strankah pomaga k razvijanju pozitivnejšega odnosa do manjšinskih vprašanj v širši javnosti. Večina vprašanih pa nasprotuje trditvi, da je danes razumljivo biti aktiven v slovenskih društvih in hkrati glasovati za stranke desnosredinske koalicije. Bolj deljena so mnenja o manjšanju politične moči Slovencev v Italiji zaradi prisotnosti njenih pripadnikov v različnih političnih strankah in o tem, da Slovenci v Italiji glasujejo za stranke desnosredinske koalicije in nova gibanja, ker jim ta obljubljajo boljši življenjski standard. Vprašani so se težje opredelili tudi glede upada konsenza za levičarske in levosredinske stranke med Slovenci v Italiji na zadnjih deželnih volitvah zaradi neučinkovitih upravnih oziroma socio-ekonomskih politik teh strank in glede enake pozornosti, ki naj bi jo slovenski politiki v Italiji posvečali zaščiti manjšinskih pravic ne glede na njihovo strankarsko pripadnost.
- Tri četrtine anketiranih soglaša s predlogom, da naj Skupščina slovenskih izvoljenih predstavnikov postane koordinacijski organ za oblikovanje skupnih stališč v zvezi z uveljavljanjem pravic slovenske narodne skupnosti v Italiji, medtem ko je zamisel o ustanovitvi neke nove stranke za večino vprašanih le delno uresničljiva.

**Nekaj ugotovitev in
nadaljnjih hipotez**

- Izsledki anketne raziskave ne prinašajo bistveno novih spoznanj in so večinoma v sozvočju s »tradicionalnimi« stališči, pogledi in pričakovanji, ki označujejo politično participacijo v okviru slovenske narodne skupnosti v Italiji. Težko bi sicer pričakovali drugače, glede na to, da anketno skupino sestavljajo člani slovenskih društev in organizacij, ki so sprejeli vabilo k sodelovanju pri anketi in zelo verjetno sodijo med politično osveščene pripadnike slovenske manjšine v Italiji. Zelo možno je namreč, da večji del tistih, ki ne spremljajo političnega dogajanja, volitve ne zanimajo in/ali se volitev ne udeležujejo, ni želel odgovarjati na vprašalnik. Sklepamo, da je to tudi vzrok izredno visoke volilne udeležbe med vprašanimi, ki so skoraj vsi šli na volišče iz čuta odgovornosti. Ravno zaradi sestave anketne skupine pa so izsledki pomembni, saj gre za skupino, ki je dejavna na terenu in na različnih področjih družbenega življenja ter posredno ali neposredno sodeluje pri razvijanju kulturnih, športnih in mladinskih dejavnosti Slovencev v Italiji. Ker se analiza nanaša na poseben profil anketiranih, rezultatov ne smemo posploševati, kot smo sicer že opozorili v metodoloških opombah.
- Odgovore smo primerjali glede na starost in politično usmerjenost anketiranih ter na pokrajino, v kateri imajo vprašani bivališče. Iz analize je razvidno, da je statično pomembnih razlik malo in se večinoma nanašajo na medgeneracijsko primerjanje. Mlajši člani so manj pozorni na politično dogajanje onkraj meje, na volitvah upoštevajo v večji meri vrednote in program stranke kot pa slovensko pripadnost, o nekaterih političnih temah se težje opredelijo in so bolj prepričani, da je zamisel o ustanovitvi neke nove široke stranke v okviru slovenske narodne skupnosti v Italiji deloma uresničljiva. Zadnji podatek, ki izpostavlja večje pričakovanje mladih glede možnosti skupnega političnega nastopanja, »sugerira« hipotezo, da so mlajše generacije manj obremenjene z ideološkimi predsodki in stereotipi ter v večji meri naklonjene novim oblikam povezovanja in sodelovanja.

- Da narodnostni vidik izgublja svoj pomen pri volilnih izbirah in pri mlajših generacijah nasploh, se izpostavlja na različnih forumih. Izsledki raziskave to potrjujejo, čeprav podatek, da so mlajši anketirani v večji meri glasovali za stranko zaradi njenih vrednot oziroma njenega programa in v manjši meri zaradi slovenskega kandidata, še ne pomeni, da so mlajši volivci na narodnostni vidik manj pozorni. Postavimo lahko hipotezo, da ta vidik ni edini odločilen pri volilnih izbirah mladih, ga pa mladi uvrščajo med vrednote oziroma prizadevanja volilnega programa stranke ali kandidata. Zaradi kritičnega družbeno-gospodarskega položaja, v katerem se zlasti mlajše generacije nahajajo danes v Italiji, postajajo tudi drugi vidiki uveljavljanja osebne identitete enako pomembni ali pomembnejši pri izbiri stranke in kandidatov. Gre namreč za vprašanje usklajevanja potreb in pričakovanj, ki jih imajo Slovenci v Italiji kot narodna skupnost in kot posamezniki. Vprašanje prepletanja teh dveh dimenziji osebne identitete se morda na političnem področju še zaostri, saj gre za izbire, ki pogojujejo tako obstoj in razvoj manjšinske skupnosti kot uresničevanje osebnih načrtov in ambicij.
- S trditvama, da je za ohranitev in razvoj skupnosti Slovencev v Italiji potrebna podpora samostojni narodni stranki ali listi in da upada vpliv narodnostnega vidika na volilne izbire pripadnikov slovenske narodne skupnosti v Italiji, soglaša enak 60-odstotni delež anketiranih. Prvi trditvi sicer nasprotuje vsak četrti anketiranec, drugi trditvi vsak osmi, stopnja strinjanja pa je vsekakor med najvišjimi na lestvici. Z obema trditvama soglaša skoraj 40% anketiranih, kar pomeni, da trditvi nista dojeti kot protislovni. Toda: če postaja narodnostni vidik pri volilnih izbirah vedno manj odločilen, na kateri osnovi bi si narodna stranka ali lista zagotovila podporo s samostojnim nastopanjem? Ali pa je ravno samostojno nastopanje vzgib, ki bi moral pripadnike slovenske narodne skupnosti v Italiji spodbuditi k podpori narodne stranke ali liste?

- Polovica mlajših anketiranih ni želela povedati, katero stranko je glasovala na zadnjih parlamentarnih in upravnih volitvah. Podatek žal ne pomaga razumeti, v kolikšni meri je med mlajšimi vprašanimi razširjen glas za stranke in gibanja, ki ne sodijo med »tradicionalne« politične izbire Slovencev v Italiji in ki drugače obravnavajo skrb za spoštovanje in uveljavljanje manjšinskih pravic. Podatki kažejo, da se je »tradicionalno« opredelila glavnina vseh anketiranih, ki so povedali, za katero stranko ali gibanje so glasovali. Da do tega rezultata ni prišlo slučajno in da je bilo med vprašanimi verjetno več glasov za »druge« stranke, lahko postavimo za eno izmed hipotez nadaljnjega raziskovalnega preverjanja.